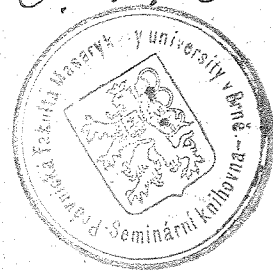

*Stupeckého
Právo rodinné*

BR-C-370
č. 1460.

I. 6h. 61.

RAKOUSKÉ PRÁVO

RODINNÉ

dle přednášek

R. prof. Dra Stupeckého

roku 1900.

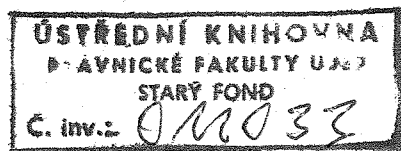
Povolené vydání.

Vydali BLECHA a ŘEZNIČEK

I. Právo manželské.

§ 1. Zákoný o věcech manželských.

Manželské právo v zemích rakouských států tímto zákonem poprvé v celosti bylo upraveno patentem ze dne 16/1. 1783. č. 117. sb. z. s. Patent tento skoro beze změny přešel v obč. zákoník Josefinský. (1786) O manželství židovských vydána pak ještě zvláštní ustanovení v door. dek. ze dne 24/III. 1791. č. 130. sb. z. s. Na základě zákoníka Josefinského zdělán byl t. zv. zákoník Západohaličský, vedle kteréhož i dotěná zvláštní ustanovení pro Židy, daná v platnosti ponechána jsou patentem ze dne 28/1. 1800. č. 510. sb. z. s. Na Západohaličském zákoníku a řečených ustanoveních o manželstvech židovských spočívají ustanovení nynějšího občanského zákoníka. Občanský zákoník ustanovuje podmínky platného manželství i formu

snatku a skutečnosti manželství zrušující s výhradnou platností. Hledí při tom k rozdílným vyznáním křesťanských a vyznání židovského. Ale rozdílné zásady jejich o vzniku a zrušení manželství ve všem vřady nesetří, ač církevní forma snatku jako výhradná jest přijata.

K obč. zákonníku přibyly některé zákony pozdější, které právo jeho mění a doplňují. Řízené ve věcech manželských spořádali dvor. dek. ze dne 23^{ho} VIII. 1819. č. 1595. sb. z. s.

Po zjednaní konkordátu zrušeny cis. patentem ze dne 1^{ho} II. 1850. č. 185. ř. z. pro katolíky, předpisu obč. zákona o právu manželském a soudnictví ve věcech jejich manželských zůstaveno jest soudním církevním. Jako I. přídatk k téhož patentu vyhlášen jest nový zákon o manželských věcech katolíků, jenž vyslovuje, že katolíci v zemích rakouských mohou uzavíratí manželství jen dle práva církevního, a recipuje ustanovení práva církevního. Průdatk II. bylo, Stávedení pro soudy duchovní sdělojící ustanovení práva církevního. (§ 3. cit. zák. manž.)²⁴⁾ působnost vešel dotčený patent dne 1^{ho} II. 1853.

Zákonem ze dne 1^{ho} II. 1868. č. 47. ř. z. zrušeno byl tyž patent, a uvedena pro katolíky opět v platnost druhá hlava prvního dílu obč. zákonníka, obsahující právo manželské se všemi pozdějšími předpisy, jak platily při zavedení zrušeného nyní manželského zákona. Zároveň citovaný zákon z roku 1868. zavedl pro všechny konfese formu manželství civilního jakožto podpůrnou, rovněž obnovil soudnictví soudů státních pro manželské věci katolíků.

Potom ještě zákony ze dne 1^{ho} XII. 1868. č. 3. a 1. ř. z. r. 1869. změněna některá ustanovení obč. zákonníka, zejména o smírčích pokusech před rozvodem a o snatcích mezi příslušníky různých vyznání náboženských.

Zákonem ze dne 9^{ho} IV. 1870. č. 51. ř. z. konečně upraveno manželské právo pro ty osoby, které nendělejší žádnou konfesi nebo společnosti náboženské státem uznány.

A Vznik manželství.

§ 2. O zasnoubení.

Zasnoubení jest předehogí úmluva dvou osob

různého pohlaví, že v manželství spolu vejdou. (practum de contrahendo, § 45. o. z.) Podmínky platného zasnoubení zákon neustanovuje. Ze zásad všeobecných vyplývá, že osoby, které osobě na se platných závazků vzítí nemohou, nemohou se také zasnoubiti bez svolení otceva resp. bez přívolení poručenstva, dále, že manželství mezi dotčenými musí býti právně možné. Stavající mezi nimi překážka manželská však nevadí, může-li sama sebou nebo dispensací prominouti, pokud by jen zasnoubení nepřičilo se dobrým mravům. (§§. 878, 26, ob. z. na konci.) Omezení výjimkou nebo doložením času zajisté dlužno připustiti. Něco by omylu, a bázně slučelo by pomýšleti dle příslušných všeobecných ustanovení o smlouvách.

Ze zasnoubení žádný právní závazek nevyjde ani k uzavření manželství, ani ke splnění toho co bylo umluveno, kdyby jedna strana od zasnoubení odstoupila. § 45. obč. z. Bylo-li slíbené plnění, nemůže ovšem dle § 1432. obč. z. in fine nazpět býti pohledáváno, někteří však kondice naprosto, i když z omylu bylo plnění, vylučují. Umluva o odbytném, kte-

rou po odstoupení strany, učiněná nebyla by však neplatna.

V jiném směru jeví se však právní účinností platného zasnoubení. Odstoupí-li totiž snoubenec jidem, může vzítí podle § 46. obč. z. závazek k náhradě škody. O tom dlužno podotknouti:

1.) Náhrada náleží snoubenci „von dessen Seite keine gegründete Ursache zu dem Rücktritte entstanden ist.“ Právě toho povinen jest náhradou nejen ten snoubenec, jenž bez důvodů odstoupil, ale i snoubenec, na jehož straně důvod k odstoupení druhému vzal.

2.) Zhodněno jest, zdali tomu, na jehož straně důvodná taková příčina povstala, vinu přičítati lze či nikoliv. Podle úmyslu redaktorů obč. zákoníka za náhodou ten pykati měl, v jehož osobě se udála, a proto místo původního „Ursache gegeben hat“ položeno „entstanden ist“.

3.) Důvodnost příčiny poroučí soudce. (§ 53. 936 obč. z.) Aby příčina byla vzeta keřví pro zasnoubení zákon nežadá. Slova jeho rovněž postihují případnost, kde příčina stává potom na jevo vyšla.

4.) Povinnost k náhradě obmezuje se na

damnum emergens.

§ 3.

Smlouva manželská.

(Ehevertrag.)

Smlouva manželská jest smlouva, kterou dvě osoby různého pohlaví projevují svou vůli, že ve spojení manželské vstupují. V § 44. obč. z., jenž dle své marginální rubriky nepřímo i pojem manželství chce vyměřiti, obsah dotčené vůle (po způsobu tehdejší doktriny) se rozvádí. Měly zde vytkené uvedeny jsou jako přirozené a meziní účely manželství a pložení dětí a vzájemná podpora jsou ovšem již ve společenském životě zahrnuté. S meziním a přirozeným účelem od zákona takto uznaným nemůže vůle stran býti v rozporu; ne mohou tedy hned z předu smlouváči k jinému spojení směřovati než k doživotnímu a v tom smyslu nerozlučitelnému („unzerrenliche Gemeinschaft“). Nepřipouští se na př. jako v pruském „Landrechtu“ manželství jedině za účelem vzájemné podpory učiněné. Nelze

9

vůle však naprosto odváděti povinnosti právní, tak na př. manželka právní povinnosti nemá, aby manželovi potřebnému podpory poskytovala, čemuž ovšem mnozí vzhledem na § 44. odporují.

§ 4.

Překážky manželské.

Překážkou manželskou (Ehehindernis impedimentum dirimens) rozumí zákon všelikou příčinu, pro kterou manželství platné není, tedy nedostatek kterékoli pozitivní nebo negativní náležitosti k manželství platnému předepsané (§ 47 a 48. obč. z.)

Jsou i vele rakouského práva poměry, za kterých mátek manželský mezi osobami se nedovoluje, avšak manželství nieněné uzavřené jest neplatné. Tyto zákazy manželských (impedimenta impedientia) zákon překážkami manželskými a vůbec společným termínem nazývá. Rozumí tedy zákon násvem „Ehehindernis“ jen impedimentum dirimens.

Náležitosti platné smlouvy jsou

rovahy různé: týkají se zejména způsobilosti stran smluvních, vůle jejich a jejího projevu. Důvody neplatnosti smlouvy nějaké mohou tudíž podle různosti náležitostí, které se nedostávají, velmi různou povahu mít, a tak i překážky manželské shrnují důvody velmi různé povahy. Jsou to: nedostatek způsobilosti k vůli, nedostatek vůle, nedostatek formy a různé okolnosti, pro které zákon manželství dotčených osob nepřipouští.

Obč. zákoník překážky manželství roztrídí je takto:

1.) Nedostatek přivolení - Abgang der Einwilligung - ten jest zase buď:

a.) nedostatek mohoucnosti ku přivolení (Mangel des Vermögens zur Einwilligung) kam jsou shrnuty nedospělost, šílenost a blbost § 48. o. z., nezletilost, nedostatek svéprávnosti a stav vojenský (§ 54.) kterážto překážka stala se nyní impedimentum impediens. Nebo

b.) nedostatek skutečného přivolení

(Mangel der wirklichen Einwilligung) jako donucení a strach (§ 55. obč. z.) únos (§ 56.) a omyl (§ 57. a 58.)

2. Nedostatek mohoucnosti k účelu. (Mangel des Vermögens zum Zwecke) a to:

a.) nedostatek mohoucnosti fyzické.

(Abgang des physischen Vermögens) § 60.

b.) nedostatek mohoucnosti mravní,

(Abgang des sittlichen Vermögens) kam zařadímy jsou odvolání k těžkému trestu žalárenímu (§ 61. obč. z.), svazek manželský (§ 62.) vyjív svícení a slavné sliby ře holu (§ 63.) rozalnost náboženství (§ 64.) přibuzenství (§ 65.) svakrovnství (§ 66.) cizoložství (§ 67.) a zavržení manželství (§ 68.)

3. Nedostatek podstatných obřadů. (Abgang der wesentlichen Feierlichkeiten) totiž ohlášení (§ 70.) a slavného prohlášení přivolení (§ 75.)

Mimo soustavný tento pořádek ustanovuje zákon překážku spoluviny na rozloučení (§ 119. obč. z.), kteráž řadí se soustavně ku překážkám § 67. a 68. Pozdějším zákonem zavedena překážka

katolicismu, která druzí se ku přikáze stavu manželské ho (62.)

3) podle rakouského práva rozříditi lze přikázky manželské na přikázky veřejnoprávní a soukromoprávní (§ 94.) absolutní a relativně, promínutelné a nepromínutelné.

V užším smyslu nezahrnujícím patrně přikázek z nedostatků podstatných obřadnosti a z nedostatků náležitosti konsensu, klade se v § 47. obč. zákona „gesetzliches Hinderniss“

§ 5.

Jednotlivé zákonné přikázky, které osobě nějaké jsou na závod, aby manželství mohla uzavřítí (§ 47 obč. z.)

1) Plenství a blbost (§ 48.) Její výjimka v té příčině žádná se nestanoví, nemohou osoby za účelové prohlášení, ani ve větších okamžicích uzavřítí manželství.

2.) Nedospělost (§ 48.) Manželství podle rakouského práva bylo by neplatné, kdyby uzavřel je ne-

dospělý, třeba in concreto byl osobou dostatečně duševně i tělesně vyvinutou?

3. Nedostatek svéprávnosti. Podle § 49. obč. z. nezletilí, nebo i zletilí, kteří z jakýchkoli příčin sami o sobě nemohou platných úvazků podstupovati, jsou také nezpůsobilí uzavřítí sami o sobě manželství. Náleží sem dospělí nezletilí (nikoli osiřelí, kteří za zletilé prohlášení byli), zletilí, nad nimiž moc otcovská nebo poručenská byla prodloužena a manotratnická. Jestliže:

a) osoby ty manželského otce mají, zdálo by se podle znění § 49., že v manželství vejíti mohou jenom s přivolením otcovým a to tedy i tehdy, jestliže otec na prv. opatrovníkem manotratníka není. Ale protokoly redakční ukazují, že hledělo se jako na moment rozhodný na to, měl-li otec moc; o tom věděl také znění druhé věty § 49., kteráž patrně pokládá, že v případě první věty otec ku zastoupení dítěte svého byl by povolán. Musí tedy pokládati, že přivolení otcovo stačí a že ho potřebí jen tehdy, když

již pod mocí otcovskou.

Přivolení své musí otec prohlásiti a to před farářem a 2 svědky osobně a v knize snatku vlastnoručně podpisem potvrditi, anebo má se přivolení jeho prokázati listinou od něho se svědky podepsanou a legalisovanou. Nejistí-li duchovní správcé takto svolení otcova, bude potrestán, ale manželství jest platné, jestliže otec přivolení dal, ať je projevil jakkoli. (Dvor. dekret z 17/III. 1813. č 1065 st. z. s.)

Příčiny, pro které může se povolení ku snatku odepřiti, uvádí § 53. obč. z. příkladem. Ne-přivolí-li otec bez dostatečné příčiny, mohou „die Eheverweigerung“, a tedy i druhý snoubenec dovolá vati se pomocí soudu (§ 53. obč. z.) Přiznání jest v tomto případě nesporné.

b.) Nejsou-li osoby dotčené pod mocí otcovskou, necht' otce manželského nemají, neb on je zastupovati nemůže, mají zapotřebí přivolení soudu po předcházejícím prohlášení zákonného jejich zástupce § 49. a § 50. obč. z.

Liginec, jenž v tuzemsku v manželství vstoupiti chce, a přivolení potřebného (§ 54 obč. z.) předložiti nemůže, žádá soud, jemuž by podle toho, kde se združuje podléhal, opatrovníka, jenž učiní soudu své prohlášení, načež soud přivolení udělí nebo odepře (§ 51.)

Soud než přivolení ku snatku osobě nevěprávně udělí, zjednati si má vědomost o osobních vlastnostech a majetkových a jiných poměrech budoucích manželů, zejména má nevěprávněho předvolati a slyšeti ho v nepřítomnosti zákonného zástupce a budoucího manžela jeho, a má se přisvědčiti, zda-li svobodně a za dobré rozvahy v manželství vstupuje (§ 190 cit. patentu z r 54.) Té výjimce, jímž povolení se uděluje, musí býti uvedeno, zda poručník přivolí či přivolení odepře, a jestliže uděluje se proti vůli poručníkové, anebo zda druhá stolice uděluje přivolení, kteráž stolice proti odepřela. V posledních případech má býti výslovně připomenuto, že snatek smí se teprve potom předložiti,

16
když bude právní moc téhož výměru soudním potvrzením
prokázána (§ 191. ob. pas.)

Přivolení matky k platnosti manželství se
nevychledává, ani nemanželské; porušení plety sňatkem u
zaořeným bez vědomí nebo proti vůli rodičů (jako otec tak
matky) třeba by byly děti zletilé, sňatkem však v
krokovou, kteráž stanoví §§ 1222 a 1231 ob. z.

4. Nemožnost fyzická (§ 60) Nemožnost
konati povinnost manželskou jest překážkou, je-li stále tr-
vajícím a je-li ne včas ugařeno sňatkem. Za takovou sluší rovněž
mohla-li by se odstraniti operací s nebezpečstvím života spoje-
nou. Lhostejno jest, je-li absolutní čili relativní. Připome-
nutí toho vynecháno bylo od redaktorů jako věc samozřejmá.
Nic negálají na tom, byla-li druhé straně nemožnost
známa čili ne. Impotentia coeundi teprve po sňatku
povstává manželství nerozváženo.

5.) Odsouzení k těžkému trestu kriminalní-
mu. Podle § 61. ob. z. glócienc odsouzený k trestu nejtěžšího
a těžkého žaláře, nemůže od toho dne, kdy mu byl rozsudek o-
hlášen a pokud jest v trestu vplátné manželství vejiti. Ob.

gumento a minore ad majus vyplývá, že táž překážka va-
dí i glócienc k smrti odsouzenému. To stanovil také teh-
dejší zákon trestní z r. 1803. a stanovil to i § 27. lit. b. vy-
nějšího trestního zákona jako následek odsouzení k tres-
tu smrti nebo těžkého žaláře, totiž, že odsouzenec jest ne-
způsobilý jednání zavazující předsebráti, a stím se sroo-
návojí se §§ 45-47. voj. trest. zákona. Zákonem z 15. III. 1867.
č. 131. ř. z. ustanoveno, že budoucně trestní odsouzení nemá
míti za následek ztrátu neb omezení „der bürgerlichen
Handlungsfähigkeit“ a že zrušují se tedy § 27. lit. b.
tr. zákona a § 61. ob. z. Zákon tento týká se však toliko
následků odsouzení soudy civilními; jako následek od-
souzení soudy vojenskými překážka tato zůstala; ale po-
dle § 1. zákona z 11. III. 1885 č. 93. ř. z. pro osoby do vrazku gem-
ské obrany nálezující neplatí ustanovení vojenských zá-
konů, jimiž zkracuje se občanská způsobilost k právním
nebo k právním činům a rovněž neplatí pro četnictvo
podle § 10. zák. z 25. III. 1894. č. 1. ř. z. z roku 1895.

6. Právek manželský (§ 62 ob. z.) Překážku
manželskou tvoří jediné skutečnost, že ta která osoba ve

svazku manželském jest, druhá věta § 62. obsahuje pouhý zákaz. Kdyby bez důkazu žádaného manželství bylo uzavřeno, jest platno, když předešlé manželství v ten čas již nepozůstávalo (dvor. dekrety 11. 1817. č. 1345. sb. z. 1.) a naopak ovšem, když žádaný důkaz byl podán (ku př. prohlášení za mrtva), ale manželství předešlé ještě v čas sňatku pozůstávalo, bylo by manželství nové neplatné. Platný svazek manželský jest bez výjimky překážkou manželskou. Vládního ustanovení církevního práva o manželu nevěřícím, jenž na víru křesťanskou se obrátil, obě zákonníci nepřijal. ^{u p} Pro překážce svazku manželského řadí se:

3.) překážka katolicismu, zavedená dour. dekretem z 16. 1814. č. 1099. sb. z. 1. Bylo-li manželství rozloučeno, nemůže za živa manžela druhého manžel rozloučený:

- je-li katolík, žádného manželství uzavřít,
- je-li akatolík, nemůže vstoupiti v manželství s osobou katolickou (cit. dour. dekrety z r. 1814. a dour. dekrety ze dne 17. července 1835. č. 61. sb. z. 1.) Takého manžel

ství mezi vyznavači náboženství křesťanského uzavřeno a potom rozloučeno působí jako překážka. Dour. dekretem ze dne 14. února 1837. č. 168. sb. z. 1. výslovně bylo připuštěno, když ze židovských manželů jeden na víru katolickou se obrátí a manželství jejich potom bylo rozloučeno (§ 136. obč. z.) že onen katolík za živa rozloučeného manžela židovského v nové manželství vstoupiti může.

8.) Vyšší svěcení a sliby řeholní. Duchovní, kteří obdrželi vyšší svěcení a osoby řeholní obojího pohlaví, již složily slavné sliby bezženství, nemohou platného manželství uzavřít (§ 63. obč. z.) Každá osoba nejaká přijala vyšší svěcení rozhodnouti sluší podle práva té které církve. Rovněž otázku, složil-li kdo slavné sliby řeholní, zaspovídati dlužno podle práva té které církve. Jenom slavné sliby způsobují dle práva práva překážku manželskou. Výjimky katolického práva církevního v příčině jednoduchých slibů jenuitů po 2 letech noviciátě složených, obč. zákonníci nepřijal. Otázka sporná jest, tvoří-li překážka pro ty které osoby

i po vystoupení z církve. Praxis na větším díle přiváděná je a právně. Překážka spojí se jako účinek na faktum vyšších svěcení nebo složení slibů řeholních a není spojo na snad s tím kterým stavem. Na slovo „Geistliche“ v §^u 63. nelze v té příčině klásti váhu, poněvadž vyšší svěcení jen duchovní přijmouti mohou. Pozdějším zákonodárstvím § 63. odstraněn nebyl, zejména nebyl zrušen zákonem ze dne 26/II. 1868. č. 49. r. z., neboť ne- běží tu o nějaké právo, které by církvi k osobě takové příslušelo. V říšské radě 1876. a 1877. jednalo se o změnu §^u 63., ale návrh předložený neprošel.

g. Cultus disparitas. (rozdílnost nábožen- ství). Křesťané a osoby, jež nevyznávají náboženství křesťanského, nemohou spolu v manželství vcházeti (§ 64. obč. z.). Křesťany ve smyslu občanského zákona jsou ti, kdož náležejí k některé konfesi křesťanské státem uznané, nejsou tedy křesťany vůbec všichni kdo byli křesťany a naproti tomu jsou nekřesťany i ti, kdož nenáležejí k žádné uznané církvi a spo- lečnosti náboženské, třeba náleželi k neuznané sek-

ce nějaké, kterou podle věauky její za vyznání kře- stánské bylo by považovati.

10. Příbuzenství (§ 65 obč. z.) V manželství spolu nemohou vejti.

a) příbuzní pokolení vzhůru a dolů stu- pujícího (ascendenti a descendentis)

b) bratři a sestry

c) bratrance a sestřevnice

d) děti a bratři a sestry jich rodičů (§ 65.)

Pro lidi jest překážka tato obmezena, příbuzní pod lit. c) uvedení mohou v manželství spolu vcházeti a pokud se týče osob sub d.) uvedených pozůstá vá překážka toliko mezi židovkou a synem nebo vn- kem jejího bratra nebo sestry. Naproti tomu mezi ži- dem a deevou nebo vnoučkou jeho bratra nebo sestry manželství se připouští § 125.

Při překážce příbuzenství nezáleží na tom, jestli příbuzenství manželské či nemanželské § 65.

V adopce nezejde žádná překážka manželství. Impedimentum cognationis spiri-

qualis, rovněž není přijata.

11. Inakvizitství (§ 66) Překážka, tato jest přijata v paralelních mezích s překážkou příbuzenství: manžel jeden nemůže vejíti v manželství osobou, která jest s dřívějším jeho manželem v takovém poměru příbuzenském, jenž mezi osobami ruzného pohlaví zakládá dotčenou překážku manželskou (§ 66 a 125. obč. z.)

12. Cizoložství (§ 67) Překážka vzniká mezi osobami, jež

a) dopustily se spolu cizoložství. Cizoložství předpokládá platné manželství a záleží v úmyslném porušení věrnosti manželské, ale jakkoliv klade se v § 67 plural „begangen haben“ a v Josefinském zákoníku stálo „Ehebrecher und Ehebrecherin“, důležno je to mít, že stačí, když jedné osobě cizoložství lze přičítati, jektlo s účelem zákona by se nerozvažovalo, aby nevína jednoho souložníka překážku nedala vzniknouti. Zvláštní kvalifikace jako právo církevní právo rakouské nezáadá, na proti tomu však vyhledává:

b) aby cizoložství bylo vykonáno dříve, než, sice, jak se vykoná, jinak by manželství bylo platné. Musí tu tedy býti výrok soudní, nestačí doznání, a to výrok soudce trestního nebo civilního v rozprá o rozloučení manželství anebo o rozvedení manželství od stolu a lože. Výrok v rozprá paternitní nebo v rozprá o popření otceotví nepostačil by zajisté k důkazu, neboť jím se zajisté nanejvýš zjistí faktum souložní nikoliv i vina (§ 67. obč. z.)

13. Zavarění manžela, dle § 68. obč. zákona. Překážka tato vzejde, když

a) dvě osoby se zaslíbily a ještě v čas, kdy jedna z nich manžela měla. § 68: „auch ohne vorhergegangenen Ehebruch.“

b) jedna z nich potom at' s vědomím druhé, at' bez vědomí jejího manželovi manželství s libonímu překážejícím ukládala o život, totiž spáchala na něm vraždu anebo pokus vraždy § 68 „nach dem Leben gestellt... der Mord nicht wirklich vollbracht“ a to:

c) za tím účelem, aby vřatek s pozůstalým manželem byl umožněn. Prognóza se, že lhotejšno jest, zda-li jednala přímo dotčená osoba anebo někdo jiný od ní najatý. Ku přikládá se toto řádí se:

14. Spoluviná na příčině rozloučení, kterouž ustanovil § 119 obč. z. (Mitschuld an der Trennungssache). Předpokládá rozloučení manželství a vzniká mezi manželem rozloučeným a osobou sou, která

a) „auf eine sträfliche Art“ k rozloučení dala příčinu, ale jenom pokud, pokud

b) dikce pro rozloučení manželství předloženy, to dokázáno to jest. „Sträflich“ není se trestnost podle zákona trestního, míní se jednáme, moroní zavíratelné, jak vysvitá z toho, že veale proúkladu zjolořství klade se Verhinderung.

§ 6.

Přivolení k manželství.

1. Přivolení k manželství musí býti skutečné a volné.

a) Nemá-li osoba, která přivolení prohlašuje, skutečné vůle příslušné, není prohlášení její platné. Nedsostatek skutečné vůle vzejde z pravidla z omylu projevitelova a praví se proto, že prohlášení neplatno jest pro omyl, jenž nazývá se prosto podstatným.

O takovém podstatném omylu mluví § 57 obč. z. Praví se, že omyl činí přivolení neplatným: „wenn er in der Person des künftigen Ehegatten vorgegangen ist“ Historický základ téhož ustanovení jest v právu církevním. Dějiny redakce jeho a souvislost s §§ 58 a 59 obč. z. neustavují pochybnosti, že není se tu jakýkoliv omyl, jenž by se týkal budoucího manžela, osoby anebo osobních vlastností jeho, nýbrž že se míní error in persona, tedy případ, kde prohlášení označuje jinou osobu než prohlášejíci označiti míní.

Tak pravý error qualitatis in personam redundantno jest dle své podstaty, error in persona a spadá pod § 57. Redaktoři prosto úmyslně pomínuli vůči gminky o něm. Lhotejšno jest, zda omyl jest zavineňný, či nezavineňný, a zdali druhá strana o něm věděla

a mohla jej poznati. V § 57. mluví se totiž o omylem v osobě budoucího manžela, nelze však pochybovati, že error in negotio rovněž by měl za následek neplatnost manželství; zákon o tom se nezmínuje, patrně proto, poněvadž jde tu o případ téměř nepraktický. Slovíčko „nux“ v § 57. souvisí s § 59. Reservatio mentalis ovšem i zde jest bez významu, podobně jako neznatelný zvěř (§ 59.)

b) Omyl motivový jest platnosti smlouvy manželské na překážku v jediném případě, jestliže totiž manželka v okamžik svátku byla s jiným se хотnou a manželovi to známo nebylo (§ 58.) Jinak error virginitalis vlivu nemá. Lhostejno jest, věděla-li manželka o khotenství či nevěděla, a zdali dobrovolně jiné mu se byla počala čili nie. Výnimčně ani tento omyl platnosti manželství nepřekáží, pokud-li nevědomý manžel zěnu, jejíž manželství bylo smrtí mužovou zrušeno, nebo soudně rozloučeno anebo za neplatné prohlášeno, před prožitím lhůty, v § 120. obč. z. stanovenej.

2.) Neplatné jest přivolení, které jest „durch eine gegründete Furcht erzwungen“ (§ 55 obč. zák.,

Impedimentum vis ac metus předpokládá tedy:

a) donucení-vis-totíž vyhrožení jistého zla proti jisté osobě, aby přivolela ku manželství; netřeba, aby ono zlo čelilo přímo proti osobě, a jejíž přivolení běží. Cna zajisté může býti „bedroht“ i hrozbou, že osobě jiné jí blízké bude zlo nějaké způsobeno. Lhostejno jest, z čí strany donucení se stalo, zdali od druhého smluvníka či od osoby jiné a zdali druhý smluvník věděl o nucení od osoby jiné čili nie.

b) bázeň donucením vzbuzenou. Musí býti přičinná souvislost mezi hrozbou a bázni. Bázeň má býti důvodná. Je-li důvodná dušň posuzovati „aus der Leibes- und Gemüthsbeschaffenheit der bedrohten Person.“ § 55 obč. z. Měřitko jest tudíž věsterné individuální. Čelilo-li zlo proti osobě třetí, slušň tedy podle konkrétních poměrů posouditi, zdali byl poměr toho kterého nupturienta k osobě té takovýž že hrozba naplnila téhož nupturienta bázni.

c) přivolení z bázeň té dané. V § 55. neklade se „ungeachtete Furcht“ jako v § 870. obč. zák.

nikoli že by se nespravedlnosti bázně recte donucení nevyhledovalo, nýbrž proto, že zákon žádného nucení k manželství nedopouští a veliké nucení tedy nespravedlivé jest.

Z věhož hlediska, že vůle svolujícího nemá volná, ustanovuje § 56 (arg. slovo „auch“).

3.) že přivolení k manželství jest neplatné, když bylo dáno od osoby unesené, pokud ona nebyla propuštěna na svobodu. Zákon neoznámkuje, co únos jest. Mnozí hleděti chtějí ku pojmu, jímž ustanovuje zákon trestní. Ale obč. z. stanoví neplatnost manželství jako následek stavu, ve kterém osoba unesená se nalézá vydána jistou nepřeslušné moci její. Kaujal soudil nás obč. z. stanovisko kanonického práva. Hledíce tedy k obecnému smyslu slova „únos“ a k pojmu práva církevního můžeme stanoviti:

a) Únos jest odvedení jiné osoby proti vůli její na místo, kde vydána jest moci toho, jenž ji odvedl. Byla-li tedy odstraněna osoba srozuměna, nemá to únos. Sporné jest, má-li se za únos po-

kládati odvedení osoby nesvolované z moci rodičů anebo poručníka, stane-li se její přivolením. Mnozí přisvědčují, nejvíce ovšem opírajíce se o pojem práva trestního. Toto stanovisko jest však pochybené, ale otázka nemějí jest pochybna, poněvadž kanonické právo případy takové za únos pokládá - ale bez zvláštního ustanovení nelze podle rakouského práva přijmouti, neboť byla by to odchylka od slov „wieder in Freiheit versetzt“ i základního hlediska obč. zákona.

b.) Josefínský zákon mluví výslovně o unesení „gewaltiger Weise“. Obč. zákon toho nevytýká a ježto klade ráhu na stav, ve kterém ta osoba se ocitla, sluší souditi, že také lživé vyhlášení sem spadá. A rovněž sem sluší spadá násilné zadržení na nějakém místě.

c.) Josefínský zákoník jmenoval výslovně „Weibperson“ - obč. zákoník v § 456. má „Person“ a nepochybně nemělo tedy býti rozegndováno, jakož také hledisko obč. zákona neozegndování nějakého ne-připouští.

d) Štalo-li se unesení v jiném, pravěti manželství anebo v jiném, jest zajisté chostejno, neboť záleží jenom na stavu nevolnosti.

Podle toho lze únos tedy vyměřiti jako násilné odvedení nebo lživé vylákání osoby na místo nějakého, kde moci toho, jenz ji odvedl, vylákal nebo za držel, jest vydána.

Překážka z únosu tvoří, pokud nebyla osoba unesená na svobodu propuštěna, totiž pokud se nedostala do poměrů, ve kterých moci nepřislušné není již vydána. K tomu ovšem není potřeba, aby se dostala právě na místo předchozí. Překážka tu jest, třebaš potom došlá osoba vskutku chtěla v manželství vejiti a jest absolutní, požítavajíc nedolika mezi osobou unesenou a únoscem, nýbrž i každou jinou osobou.

H. Přivolení k manželství nedopouští ani výminky ani doložení času. Přivolení obmezené neslušelo by přijmouti. Kdyby snad pod výminkou bylo prohlášeno, musila by se výminka taková počítati za nedoloženou. (pro non adjecta § 59. obč. zákona)

litovaný § má patrně na přičeteli jak výminky před tím smlouvené tak i výminky ku konsensu připojené.

§ 7.

Obřadnosti smlouvy manželské.

Podstatné udležitosti obřadové jsou ohlášky a slavné prohlášení konsensu (§ 69. obč. z.) Podle obč. zákona mají duchovní správcové ohlášky předsevzítí a slavné prohlášení konsensu přijmáti. Obč. zák. zna' jev církevní formu uzavírání smlouvy manželské. Zákon ze dne 25. května 1868 č. 47. ř. z. zavedl vedle toho také zp. civilní manželství, totiž ohláškou a přijímáním konsensu světským způsobem, státním, forma civilní.

A. Forma církevní.

Ohlášky jsou veřejné oznámení nastávajícího manželství (§ 70.) Mají je předsevzítí duchovní správce, v jejichž svatostech snoubenci bydlí (§ 71. obč. z.) a to třikráte po 3 any nedělní nebo svátcích v obyčejném církevním shromáždění té které osady (§§ 70, 71, 74. obč. z.) Druhé souvětí § 71. je zrušeno; mají se manželství

vypravací^{ch} rozličných konfesií křesťanských ohlašova-
 ti jen v bohoslužebných svionduřicích té osady, ku
 které snoubenci podle svého náboženství náležejí. (Min-
 nar. ze dne 30. ledna 1849. č. 107 ř. z. a zákon ze dne 31.
 prosince 1868. č. 4. ř. z. z roku 1869.)

Manželství židovská ohlašovati se mají
 po 3 dni sobotní anebo sváteční po sobě jdoucí v syna-
 goze anebo ve společné modlitebně. Kde takové mo-
 dlitebny není, má se státi ohlášení, vor der Ortsobrig-
 keit an die Haupt- oder besondere Gemeinde (§ 126.)

Kdo v synagoze nebo modlitebně společně ohlášky
 předbrátí má, zákon neustanovuje, ale patrně
 předpokládá jako při svatku: rabína nebo učitele
 náboženství; podle § 17. zákona ze dne 21. března
 1890. č. 57. ř. z. jest to voliko rabín nebo jeho náместek.

Rozdělení na obce hlavní a zvláštní (Haupt- be-
 sondere Gemeinde) cit. zákon již negnuá. Slovem
 „Ortsobrigkeit“ rozumějí někteří představenstvo
 obce náboženské, ale sluší spíše za to mítí, že rozu-
 mí se představenstvo obce politické.

Nebýdli-li snoubenci v osadě farní ještě
 6 neděl, musí se jak praví § 72. obč. zák. buď ohlášky
 také konati v té osadě, kde se posléze každý z nich
 zdržoval a alespoň 6 neděl bydlel, anebo musí se by-
 dlení na místě, durch sechs Wochen fortsetzen, da-
 mit die Verkündigung dort hinreichend sei. Imysl
 těchto slov jest sporný, někteří mají za to, že tam mu-
 sí snoubenec 6 neděl bydliti než svatek uzavřítí se
 může, jiní než ohlášky státi se mohou. Protokol
 by ukazuje, že redaktoři nemínili nic jiného, než že
 musí snoubenci 6 neděl čekatí než ohlášení byli
 mohou. (§ 72.) Jsou podle toho slova řečená ovšem
 zbytečná. Jestliže manželství nebude uzavřeno do
 6 měsíců po vykonaných ohláškách, mají se ohlášky
 opakovati (§ 73. obč. z.)

Ohlášky obsahovati mají jméno a přo-
 jmění gamoubencův, místo narození, stav a by-
 dliště s připomenutím, kdo by o překážce nějaké
 věděl, aby to oznámil. (§ 70.) Kto platnosti man-
 želství ze všech těchto náležitostí vyhledává se však

koliko, aby jméno ženichovo a nevěstino a jich nastá-
rající manželství alespoň jednou ve farní osadě jed-
noho nebo druhého se ohlásilo; jinak nezachování
předpisů říčních má jen za následek přiměřené
tresty, pro snoubence, jich zástupce a duchovní sprá-
ce (§ 74. obč. z.)

Sporné jest, jeli manželství platno,
bylo-li uzavřeno po více než 6 měsících od vykoná-
ní ohlášek, aniž se tyto opakovaly. Klouze za to míti,
že by neplatné nebylo, poněvadž § 73. neprohláší
ohlášky, důvěřív za neplatné, nýbrž jen opakování
jejich, tedy věšv počes ohlášek žádá; podle § 74. jed-
no ohlášení stačí.

U příčině židovského manželství
vzbuzuje pochybnost § 129. obč. z. nevyhledává-li se
ku platnosti manželství, aby také předpisy o o-
hláškách přimně byly zachovány, ale se celou sen-
denci zákona neshodovalo by se, abychom tu ten
smysl hledali, že všeliké ustanovení zákona musí
byti zachováno, aby manželství židovské bylo platné.

třeba při manželstvech jiných nezachování těchto
předpisů neplatnost za následek ^{ne}mělo. Podle sou-
vislosti s § em 130. obč. z. zdá se že § 129 vztahuje se jen
k předpisům o odavkách a chciť jen s důrazem vy-
sknouti, že manželství, které nebylo uzavřeno podle
předpisů obč. zákoníka, jest neplatné, třeba podle
zásad židovského vyznání za platné by se považo-
valo.

Výmínečně nebude třeba ohlášek.

a) trojích anebo žádných, jestliže dru-
há a třetí anebo všechny byly prominuty (§§ 85, 86, 87
obč. z.) Částečné prominutí může se státi z důležitý-
ných příčin („aus wichtigen Ursachen“ § 85.) Všechny
mohou býti prominuty „unter dringenden Umständen“
zejména v blízkém nebezpečení smrti nebo
když jde o osoby vůbec za manžele považované. (§ 87)
Snoubenci musí však, když prominou se všechny o-
hlášky, přísazně potvrditi, že jiná žádná přikážka
není porédoma (§ 86 a § 87.) Opomenutí přísahy ne-
má za následek neplatnost dispensace, nýbrž jen

test pro tu kterou věcnou osobu. (Sr. doot. dek. ze dne 23. září 1877. č. 1872. sb. z. s.) Rozumí se, že musí oba snoubenci prominutí ohláseti vymooci. Příslušný jest, jde-li o prominutí částečné nyní politický úřad první instance (zákon ze dne 4. června 1872. č. 11. ř. z., jiný, § 85. obč. z. změněn) Těž úřad může také ohláseti úplně prominouti, jeli věc nutná („unter dringenden Umständen) jinak jest příslušna k úplnému prominutí jen zemská vláda. (§ 72.) Písahus dotčenou přijme úřad povolující. — Osoby vůbec za mančie te považované mohou žádati za prominutí ohláseti s utajeným jménem skrze ordinarias, k němuž duchovní správce věc podá, tu pak náleží přísahu přijmouti ovšem duchovnímu správci (praesidiální list doot. kanceláře ze dne 11. září 1880.)

b) Žádáních ohláseti není třeba, jestliže po neplatném uzavření mančelství překážka vadící dispensací byla zdvížena § 88.

2) Hlavní prohlášení přivolení k mančelství má u statí před řádným duchovním

správcem žníchovým nebo nevěstinyým nebo před jeho náměstkem v přítomnosti dvou svědků (§ 75 obč. z.) Řádný správce duchovní jest ten, kdo ku správě duchovní v tom kterém obvodu řádně jest ustanoven, zejména tedy u katolíků farář nebo administrator a zajisté i biskup, u protestantů farář, nikoli kromě svého okresu farního superintendens. U židů vykonati se má před rabínem prohlášení konsensu mančelského (§ 127. obč. z., § 14. rdk ze dne 3. března 1890 č. 57. ř. z.)

Řádný správce snoubenci jest ten, v jehož osadě snoubenci bydlí; lhostejno jest jak dlouho tam bydlí (§ 75. obč. z.) Příslušný jest stejně duchovní správce jednoho jako druhého snoubence. To platí zejména i pro mančelství smísěná. § 77. obč. zákona jest zrušen zákonem ze dne 31. prosince 1868. č. 4. ř. z. z roku 1869.

Co se týče náměstka příslušného duchovního správce, má zákon zajisté na zřeteli předem řádné pomocníky duchovních správců, tedy kapla

ny a. s. d. ale netoliko syjo, neboť může řádný správce duchovní delegovati i jiného správce duchovního.

Z předpisů zákona plyne, že může delegovati soliko příslušný správce duchovní a nemůže tedy delegovati delegovati dále jiného, dále, že jenom duchovní delegován býti může. § 1010 obč. z. na tento veřejno-právní poměr vztahovati nelze. Str. §§ 81, 82, 127 obč. z. Má-li se sňatek odbyti mimo osadu místního správce duchovního, má býti delegace písemná, ale platnost její, sňatku, na této formě její nezávisí.

O vlastnostech svědků není předpisů; žádají se tedy jen, aby to byly ^{živé} osoby ku svědeckému přirozeně způsobilé. Duchovní správce vystupuje zde jako věcná osoba, před níž přivolení se prohlašuje (§ 75 obč. z.), která je tedy přijímá. Nestací tudíž přítomnost jakkoliv způsobilá; ale také svědci jsou zajištěni účastníky toho kterého právního jednání a nestací také jejich jakkoliv přítomnost. (§ 75, 82.)

Hlavní prohlášení má se státi z pravidla osobně, výjimečně přípouští se prohlášení

ni skrze plnomocníka, jehož plná moc musí vstoupiti osoba pojmenovaná. Aby prohlášení skrze plnomocníka státi se mohlo, třeba přivolení zemské vlády. Sluší však za to míti, že na něm platnost manželství nezávisí (§ 76. obč. z. — sporno.) Byla-li plná moc před vstávkem vydána, nemá přivolení plnomocníka platnosti (§ 76. poslední věta.) Neplatí tu tedy § 1026. obč. z.

B. Forma občanská.

Forma občanská má místo:

1.) jako podpůrná, když jeden z přítomných správců zřídil se ohledky učiniti anebo slavné prohlášení přijmouti z důvodu, jehož zákonny státní jako překážky neuznávají (čl. II. zákona ze dne 25. května 1868. č. 47. ř. z.)

Když odepře jeden z příslušných duchovních správců, nemusí se tedy snoubenci u druhého o ten který úkon již ucházeti, a byťli ohledky odepřeny, nemusí se již zasoubenci ucházeti o to, aby duchovní správce konsens jejich přijal. Usanove-

ním cílovaného zákona pozbyl sudiž také platnosti § 79. obč. zák.

Způsobování duchovního správce prokázati mají snoubenci písemným jeho vysvědčením anebo seznáním dvou svěprávných mužů bydlících v úředním jeho okresu. Nepoddá-li se takový důkaz (důkaz) vyžve politický úřad duchovního správce, aby ohlášky učinil resp. slavné prohlášení přijal anebo úředním přípisem oznamil překážku. Odpoví-li duchovní správce odmítavě z důvodů zákonem státním neuznaných, anebo neuvede žádných důvodů, anebo neodpoví-li do osmi dní, do nichž dni, co přípis jest na poště se nepočítají, může politický úřad předsezítí ohlášky a přijmouti slavné prohlášení (cit. zák. čl. II.)

Průslušný úřad jest okresní hejtmanství nebo ve městech, kde platí zolditní obecní statut, magistrat, v jehož obvodu dotčený duchovní správce má své sídlo úřední.

2) Forma občanská jest formou r.

arch.

nou pro osoby bez vygnání. Průslušný úřad jest okresní hejtmanství nebo magistrat, v jehož obvodu ten kterýž snoubenec bydlí (zákon ze dne 9. dubna 1870 č. 51. č. z.) Jestliže vychází v manželství osoba bez vygnání s osobou vygnání židovského, musí býti ověrem ohláška úřadem politickým, ale přivolení manželské může, jako se rozumí, býti prohlášeno před rabínem osoby židovské i před úřadem politickým, pro druhého snoubence průslušným.

Šlo jde o občanský sňatek podpůrný anebo řádný, má z rozhodnutí politického úřadu právo rekurs na zemskou vládu, a dále pak na ministerium vnitra. Délka pro rekurs není vyměřena žádná, rozhodnutí nižší instance nedojde tu vůbec moci právní. § 79. obč. z. ověrem praktické platnosti pozbyl.

Co se tkne jednotlivých obřadů vykonávají se:

1.) ohlášky veřejným přibitím na úřadní desce vyhlášovací dotčeného úřadu politického a cestou dožadání přibitím u obecního úřadu toho místa, kde snoubenec bydlí. - Objevují-li se u politického úřadu

pravidelná úřední řízení (Amtstage) mají se ohládky též ústně při jednom nebo více řízeních státi, ale platnost manželství na tom nezávisí. Ohládky mají býti přibity o 3 neděle dříve než se vykoná sňatek. Opomenoucí mohou se ohládky, anebo muže se lhůta zkrátiti v těch případech, ve kterých i církevní ohládky docela anebo zčásti se mohou prominouti.

2. Hlavní přivolení má se prohlásiti před představeným okresního úřadu (okresním hejmanem resp. před parkmistrem města se zvláštním statusem) nebo jeho zástupcem u přítomnosti dvou svědků a přísahného zapisovatele. O celém úkolu sepsati se má protokol a podepsati od ženicha, nevěsty a obou úředních osob. - Zákon neustanovil pokud na zachování těchto forem závisí platnost manželství. Nejpodobněji sepsání protokoly podstatné není, ale ověření přítomnosti dotčených osob.

§ 8.

Záporčí manželské.

1.) O některých již v souvislosti byla řeč, tak

zejména o záporčí vyslovené v § 62. obč. z. Právní záporčí věd' tohož rázu obsahuje § 78. obč. z., k nimž dluží se záporčí vyslovená dvor. dekretem ze dne 22. prosince 1814. č. 1118 sb. z. s.: odati cigince, pokud neprokákal své způsobilosti k uzavření sňatku. Tím § 78. podotknoucí sluš' že prominutí povinného předložení listu křestního v nebezpečnosti smrti udílí politický úřad první instance. (zákon ze dne 4. července 1873 č. 111. ř. z. a o promíjení samém dvorský d. ze dne 22. prosince r. 1826. č. 2242.)

2.) Podle dvor. dekrete ze dne 16. ledna 1807. sv. 24. sb. z. ř. pol. č. 10. nemají se ohládky předsevzítí, dokud snoubenci neprokákali náležitých vědomostí v náboženství. Vzhledem ku čl. XIV. zák. zák. ze dne 21. prosin. 1867. čís. 142. ř. z. pokládá praxis ministeriální, vzpírá-li se duchovní správce ohládky předsevzítí, poněvadž tomuto předpisu nebylo vyhověno, že manželství občanské místo má - ale zajisté nepředem, neboť jde tu o zákon statním zákonem vyloučený, kterýž zrušen není.

3.) Podle § 120. obč. z., bylo-li manželství smrtí mužovou rozvázáno, nebo rozloučeno, nebo za net

platné prohlášení, nesmí se žena těhotná provdati před slehnutím. Jeli těhotenství její pochybné, nesmí se provdati před projitím 6 měsíců. Jestliže podle okolností, dle svědectví znalců není pravděpodobno, že by žena byla těhotná, může se po 3 měsících dispense udělit. (zákon ze dne 4. července 1872, čís. 111. ř. z.) Sporné jest, co platí, když není pochybné, že žena není těhotná. - Překročení zákazu tohoto má kromě přiměřeného potrestání úřadem politickým za následek, že žena pozbude výhod, které jí poskytnuty byly ze strany předešlého muže smloubními smlouvami nebo smlouvou dědičnou nebo posledním pořízením anebo smlouvou při rozloučení učiněnou; druhý muž pak pozbude práva odporati platnosti manželské z důvodu § 58. obč. z. (§ 121. obč. z.)

H. Pouhá záporová nastoupila na místo přecháčky manželské ustanovení v § 454. obč. z. Právní zákon z 11. února 1889, čís. 41. ř. z. má tyto předpisy:

a.) Kto ještě nedoděhl věku, ve kterém se mají stavěti, nesmí se ženiti a rovněž i si, kdož věku toho dokonali, dokud nevystoupili ze třetí třídy věkové,

mimo sy, kdož staršvie se byli vymagáni nebo ve třetí třídě nebyli odvedeni. Výniměčně může z důvodů pozpuehodných, udělit jim povolení k ženitbě ministr zeměské obrany anebo úřad zemský, k tomu delegovaný. - Překročení tohoto předpisu trestá se pokutou peněžitou na vinnících a spoluvinnících (nevyluču jiv ovšem disciplinárních trestů § 50. cit. zákona.)

b.) Osoby v aktivní službě stálého vojska, námořnictva a zeměské obrany nesmí se ženiti bez povolení příslušného úřadu vojenského. Překročení tohoto předpisu trestá se podle vojenských předpisů. (§ 61. zákona branného, § 780. voj. trest. zákona.)

c.) Rovněž nesmí se ženiti bez povolení příslušného vojenského úřadu nevázaní rekruiti stálého vojska, námořnictva a zeměské obrany, pak si, kdož jrouce povinni ku službě řádové puštění byli na stálov dovolenou, mimo sy, kdož již poslední 3 měsíce jsou v řádové službě, kdož byli jako chorvané učitelští odvedeni a pro nedostatek učitelstva na stálov dovolenou puštění, (§ 32. 2. odst. brann. zákona.)

a. u, kdož z ohledu rodinných (§ 34.) na stálov dovolenou byli puštěni. (§ 61. brann. zák.) Překročení má za následek pokutu peněžitou (§ 61, 50. brann. z.)

d.) Důstojníci na odpočinek dani, kteří namenuáni byli pro služby mládeže a osoby stálého vojska, námořnictva a zemské obrany, kteří jsou v opatrování vojenské invalidovny - rovněž nemí se ženiti bez povolení příslušného vojenského úřadu (§ 61. brann. zák.)

Dále se nemí ženiti bez povolení:

e.) Důstojníci a muštro sboru četnického (zákon z 25. pros. 1894. ř. z. čís. 1. z r. 1895. § 38.)

f.) Kariš předpisy zapovídají ženiti se svědickým civilním bez povolení úředního přednosty, pokud nemají jistý, nejmenší plat. Povětšinou upravením platů pozbyly skoro úplně platnosti.

Konceptuální praktikanti zemských fin. úřadů nemí se vůbec ženiti pod ztrátou služby. (Dok. doov. kanceláře ze dne 15. září 1841. 16. z. pol. wax. 69.)

Ministro finanční stráže má zapotřebí svolení zem. finanční direkce (pat. ze dne 21. dubna 1843. č. 696 sb. z.)

g.) Ve většině zemí osoby chudých tříd zejména čeledínové potřebovali povolení ku svatku (Heiratskonsens.) Předpisy ty jsou téměř všude zrušeny (v zemích českých r. 1868.) Pro řídy předpevný konsens politický, jehož nedostatek působí jako impedimentum dirimens. (§ 124. obě. z. zrušen jest. cis. nařízením z 29. listop. 1859. č. 217. ř. z.)

§ 9.

O zdvojení překážek manželských.

Překážky manželské mohou přestatí samy, pokud nezákládají se na čin nějaký, nýbrž na jistý poměr, jenž změnit se může (přibuzenství, ligamen)

Překážka může také pomínouti promi nutím nebo dispensací. Zákon dopouští totiž úřadům, aby z důležitých příčin („aus wichtigen Gründen“) překážky promižely. § 83. obě. z. Prominutí takové jeví se jako vyjetí té které osoby ze zákonné

ho pravidla, kteréžto vyněsá po zákonu výrokem úředním, aktem správním státi se může.

§ 84. obč. z. (slovo: „auflöshches“) jest zřejmo, že nemůže býti prominuta veliká překážka.

Zákon neustanovuje, které nemohou býti prominuty. Podatelní učinili tak lomylně, ježto při některých překážkách, samo se vysvítá, při některých pak, kde byla by pochybnost, sluší se zústaviti na okolnost.

Patno z povahy věci, že překážky, které zakládají se na nedostatku konsensu, nemohou býti prominuty (am ius), rovněž zajisté nemohoucnost fyzická, svazek manželský. Dále zajisté nemůže býti udělena dispensace, kde rušila by práva osob třetích (§ 49. obč. z.) V protokolech mluví se pak jako o neprominutelných překážkách též o příbuzenství in linea directa, ordo, cultus disparitas.

Úřad příslušný jest zemská vláda (§ 83. obč. z.) Co se mluví o „das weitere Voruehmen“ myslí se na shodu s ordinariatem (§ 84, 85 obč. z., § 1. a 2. min. nav. z 1. července 1868. čís. 80. ř. z., § 1. zák. ze dne 4. července 1873.

č. 111. ř. z.) Rozumí se vylukuje-li se překážka k obnovení snoubencím, jako na pří. příbuzenství, musí vydati si dispensaci oba snoubenci.

Před uzavřením snášku mají časnou benci (oba) sami pod svým jménem za dispensaci žádati (§ 84. obč. z.) V případě, že se vůbec o nich na to má, že jsou manželé, může ordinariát, na něhož duchovní se obrátí, úředa jména jejich, přímo u správce zemského za dispensaci žádati a žádost vyříditi se se zláštěnou diskretností. (Principiální předpis dozor. kanceláře ze dne 11. září 1820.)

O dispensaci odhlášek, předložení křesťanského listu a vyčkání 6. měsíční lhůty § 120 obč. z. v. z. paragraf předcházející.

O dispensaci před snáškou uzavřením v. z. paragraf následující.

§ 10.

Manželství neplatné.

Y když jest manželství neplatné, ne mohou zúčastníti manželé sami o své újmě spojení

se zveřejnit, nýbrž soud musí manželství jejich za neplatné prohlásiti. § 93. obč. z. Jest však na jisté, že manželstvím neplatným nemíní se jakékoli spor mezi dvěma osobami různého pohlaví, které není platným manželstvím. Uzavření sňatku musilo předcházeti. Ale ovšem není potřeba, aby forma byla úplně zachována, neboť i pro nedostatek obřadnosti, může býti manželství za neplatné prohlášeno (§ 94. obč. z.), ale sňatek musí mít alespoň podstatný zevnější znak sňatku: konsens musí býti prohlášen před orgánem veřejným, jenž ustanoven jest, aby prohlášení taková přijímal. - Neplatnost manželství vyšetřuje soud a vyřekne ji:

a) z povinnosti úřední, jedná-li se totiž o překážku práva veřejného.

b) seprve ku každosti těch, veltch dwoch die mit einem Hindernisse geschlossene Ehe in ihren Rechten gekränkt worden sind. - je-li překážka soukromého práva § 94. obč. z.

Překážky veřejného práva vyřítá

§ 94. obč. z. taxative; k nim přibyla překážka karolicismu.

Ad a) Jedli o překážku veřejného práva, má soud zvěděv o manželství takovém zavěsti vyšetřování z povinnosti úřední, avšak potřeba žalosaři (§ 94. obč. z., dvor. dek. ze dne 28. srpna 1837. čís. 221. sb. z. s. a dv. dek. ze dne 21. listopadu 1839. čís. 392. sb. z. s.) Soud nemá však více zakročiti z povinnosti úřední:

a) když zdanlivé manželství smrtí jednoho manžela jest rozvázáno (Dv. dek. ze dne 27. října 1837. čís. 208. sb. z. s.) Obdobou dlužno za to mít, že totiž žalari, když manželství zdanlivé bylo rozloučeno

1) když překážka manželství dotčenímu vadivě přestala (§ 94. jehož slova, im Wege steht, jako z materiálů patrno, míněna byla na posouzení existence překážky manželské.)

Podle citovaného dv. dekretu ze 1837. má se pro zrušení dotčeného manželství smrtí jednoho manžela vyšetřování zavěsti seprve, když žádá a za to „zur geltend Machung privatrechtlicher Ansprüche“

anebo k zatkročení trestního soudu za příčinou řízení trestního (ku prv. k vůli bigamii) anebo ku zatkročení úřadu správního v tajném státním. Tomu sluší dáti platnost i pro případ, kde manželství bylo rozloučeno nebo kde překážka sama přestala.

Tu kromoprávní nárok jest zajisté i nárok manželů, jenž tvrdí, že manželství jest neplatné. Tu dlužno připustiti, že i také manželé nebo jeden z nich za vyšetřování žádati může a to zajisté i manžel, který nebyl bez viny. Proti věta § 496. obč. z. ráčí se ku případnostem, kde manželství jest neplatné pro překážku soukromého práva, jak souvislost s předch. § 95. a s tímto následujícím ukazuje.

Art 6). Durch die mit einem Hindernis geschlossene Ehe in ihrem Rechte gekränkt nejsou snad někdy ti, kdož by měli z toho újmu, kdyby manželství pokládalo se za platné, nýbrž toliko ti, jichž právo bylo porušeno tím, že dotčené manželství bylo uzavřeno, že smlouka přes ku kterou překážku za těch kloufch poměrů se stál. To mohou tedy býti: otec,

poručník, opatrovník, úřad vrehnoporučenský nebo opatrovnícký sám, bez jejich přivolení podle § 49. obč. z. podobný smlouka byl uzavřen. Po smyslu dvor. dekrete ze dne 17. června 1825. č. 2122. sb. z. s., jenž souvisí s dvor. dekretem ze dne 22. září 1821 č. 1802. sb. z. s. sluší za to míti, že úřad vrehnoporučenský sám jako žalobce nemůže vystoupiti, ale může zajisté poručníku naříditi, aby tak učinil.

Dotčená slova, durch die att' mila bez veš' pochybnosti zahrnou i manžela, jenž dle okolnosti platnost manželství může odepřiti, ale o něm určitěji mluví § 96. obč. z., jenž ustanovuje, že může vyřčení neplatnosti žádati toliko, der schuldlose Theil. Bez viny jest zajisté ten, jenž nemá viny v tom, že manželství neplatné bylo uzavřeno, jenž bez své viny o překážce nevěděl; § 95. obč. z. dolicuje to příklady. V případě § 58. ovšem toliko muž domáhati se může vyřčení neplatnosti, manželka nikoliv i kdyby bez viny byla.

Neplatnost pro překážky soukromé

mého práva jest tedy relativní, výjimečná, závisí na tom, buď-li manžel jadem anebo osoba, která neplatnosti chtít a žádání své soudně provést

Právo manželce nevinného platnosti manželství odprávití pomine:

a) „Wenn er nach erlangten Kenntniss des Hindernisses die Ehe fortgesetzt hat“ (§ 96 obč. z.), čímž míní se, jak materialie dokazují, copula carnalis. Zajisté povíjí dále:

b) zjevně se jinak projeveným.

g) smrtí dotčeného manžela (dědicově nemohou žalovat). Sporná jest otázka, jak to jest v tom případě, když manžel ještě za živa podal žalobu a zemřel právě než rozsudek byl vynešen; většina má na to, že pokračovati v této žalobě se nemůže

Sporná jest, zda žaloba o neplatnost povíjí také promlčením § 1481 obč. z. jest tomu zajisté na závažnosti.

Právo otcovo, poručnickovo, opatrovníckovo a úřadu poručnického resp. opatrovníckého (§ 96 obč. z.) poz-

míjí s mocí otcovskou, poručnickou nebo opatrovníckou a ovšem i pozdějším přivolením ke (svátek) manželství. (Stov. § 96 obč. z. a obč. d. dek. z roku 1821)

Pominu-li právo platnost manželství odprávití, nemůže za neplatné býti prohlášeno a sluší od počátku jako platné považovati i nelze mluvit ani o konvalidaci (obč. d. dek. z r. 1821)

Manželství neplatné pro překážku práva veřejného přejíti může v platné manželství, když překážka bude odstraněna dispensací. O dispensaci po uzavřeném svátku mohou obě strany, skrze správce duchovního a ordinariát zakročiti s utajením jmen § 84 obč. z. Slovo „unbenannt“ obsahuje jinou potyč pro duchovního správce, neboť zemská vláda nemůže patrně podmínky v tom směru zkoušeti.

Byla-li dispensace udělena, má se před správcem duchovním (rozumí se příslušným) a dvěma důvěrnými svědky přivolení k manželství zase znovu prohlásiti. Význam slova „vertraulich“ záleží v tom, že dotčené osoby (zdaňtí manželé) mohou žádati

aby se sňatek odbyl nevějně (§ 88.) Ohlášky, jak již bylo řečeno, opakovati se nemusí; v knize sňatek má se proznamenati, že obřad byl vykonán. Byl-li konsens takto znovu prohlášen, pokládá se manželství tak, jakoby od počátku bylo platné. Tu mluví se o konvalidaci manželství; ač smlouva původní nedojde platnosti, děje se smlouva nová a její účinky její retrotrakují se k původní neplatné smlouvě. Někteří chtějí také v tom případě, kde překážka nikoli dispensací, nýbrž fakticky pomínula § 88^u obč. z. platnosti dání. Ohle ani inkusivní výklad ani analogie nedá se odůvodniti; tu^{to} musí manželství nové uzavřítí, jehož účinky datovati se budou od uzavření.

Zavědě-li se proces o neplatnost manželství, jde před se ve formách, jichž základy v obč. zákoníku byly ustanoveny a potom v §§ 13-19 doot. dek. ze dne 23. srpna r. 1819 č. 1595 ř. z. s. zevrubněji ustanoveny.

Nový soudní řád řízení v témž doot. dekretu ustanovené v platnosti zachoval a jinomně

ové změny jeho způsobil) (čl. I. VI. zákona ze dne 1. srpna 1895 č. 112. ř. z.) jež vytknutý jím min. nařízením ze dne 9. prosince 1897. č. 283. ř. z.

žle lidíž podotknuto

1.) § 97. obč. z. příslušným jest z pravidla (§ 100. jur. n.) shorový soud I. instance, v jehož obvodu měli manželé poslední své bydliště (§ 50 a 76 jur. normy) jako defensor matrimonii nemá se již ustanoviti fiskální úřad resp. finanční prokuratura, nýbrž "koliko", ein anderer verständiger und rechtschaffener Mann." (Nář. min. ze dne 2. října 1851. č. 251.)

2.) Tu § 98. Soud má se vynasaziti odstraniti překážky (§ 16. do. dek. z roku 1819 a § 14. min. nař. z r. 1897.), ale není mu ponecháno, aby bez přivolení manželů a proti jejich vůli dispensaci vymohl, jak někdy se za to má (§ 84.) Nepodaří-li se přičinění to a dojde k výroku, že manželství jest neplatné, má soud vytknouti, jeli který z manželů a který vinen neplatným manželstvem (§ 102, 1265 obč. z. § 12, 13, do. dek. z roku 1819 a § 11. min. nař. z roku 1897.)

3.) K §^u 99. sluší připomenouti, že první jeho věta neobsahuje vykladacího pravidla pro předpisy ustanovující překážky manželské, nýbrž nařizuje, že překážka manželstva musí býti nepochybně zjištěna. Řízení jest sudy officialně; přísahání stran mojí důkazu nemá a přísaha jejich se nepřipouští a rovněž nyní přezně slyšení jejich se nepřipouští (§ 99. obč. z. § 13. dv. dek. z roku 1819, čl. VII. uvoz. zák. k civil. říj. soud, § 10. nař. min. z roku 1897.) Takéž nemá místa rozsudok pro zmeškání (Versäumungsurtheil) § 9. min. nař. z r. 1897.

4.) V § 100 a 101 jsou předpisy o důkazu nemohoucnosti fyzické. Nařizuje se důkaz skrze znalice totiž lékaře nebo ranhojiče a dle okolností poroční báby. Mělyby se nemohlo z jistoty učiti, je-li nemohoucnost stálá nebo dočasná, jest manželům ještě rok spolu bydliti a pakli by nemohoucnost po ten čas trvala, má se manželství prohlásiti za neplatné.

5.) Jde-li o neplatnost židovského manželství, platí totiž řízení. Výjimka ve dvor. dek. z r. 1819

vyloučená vyká se jen rozloučení židovských manželství. Pochybnosti vzbuzuje arci dv. dek. ze dne 18. ledna r. 1827. č. 2250. a so pochybnosti, je-li vůbec zoldášského řízení pověb, ale mínění, kteréž opanovalo, obmezují ustanovení jeho na případy § 124 a ješto § 124 jest zrušen prokládá, že přestala platnost tohož dekretu.

B. Zrušení manželství.

§ 11.

Zrušení manželství křesťanských.

I Byl-li v čas sňatku třeba jen jeden manžel katolík, nemůže manželství takové než so lico smrtí jednoho manžela zrušeno (§ 111.)

II Byli-li oba manželé v čas sňatku a-katolíky, může se manželství kromě smrti zrušiti i rozloučením, jestliže alespoň jeden z nich a katolík jest.

Jeli jeden katolík, nemůže on nastur porati o rozloučení manželství, nýbrž koliko manžel a katolík. (§ 116)

3) Jsouli oba manželé katolíky, nemůže manželství jejich býti rozloučeno. (§ 111.) Kdyby však požádá jeden nebo oba od katolického vyznání odpadli, mělo by rozloučení zase místo.

Záleží jen na době uzavření manželství a na době kdy o rozloučení se jedná.

Důvody, pro které rozloučení lze žádati, uvádí § 115. tascative. (§ 116, aus dem angeführten Gründen.) Slova nach ihren Religionsbegriffen v § 115. uvádějí jen legislativní motivy? Na tom nezáleží, zda ten který důvod také dle zjevné své konfese je důvodem rozloučení.

Podle důvodů těchto rozuzlovati jest:

1. rozloučení dobrovolné. (Einverständige Trennung.) když žádají je oba manželé pro nepřekonatelnou necht' („unüberwindliche Abneigung“). Paragráf mínění důvodně přijímá, že necht' nemusí býti vzájemná. Rozloučení nemusí se k žádosti manželů ihned povoliti, nýbrž má se na zkoušku ustanoviti na čas rozvod od stolu a lože a podle okol-

ností několikrát (§ 115.) Má se tak zjednatí základ pro rozuzlení, jeli su nepřemožitelná necht'.

Rozloučení nemá se povoliti, dokud jest naděje, že by se manželé zase spojili. Proto sluší za to míti, jestliže tím, co v rozepři potvrzeno jest, nepřemožitelná necht' jest zjištěna, že rozlučující rozpudek může se ihned vynést.

Nářízený ku rozvod od stolu a lože je více jako procesní stadium a nemá účinky, které rozvod od stolu a lože má.

2. Rozloučení nedobrovolné, kteráž má místo k žalobě jednoho manžela, když jest tu některý z ostatních důvodů v § 115. uvedených. K nimu přidatelné jest, že vzhledem ku souvislosti a vzhledem ku § 109. obč. z. dlužno i při cizoložství žádati odsouzení pro tento zločin.

Rízení o rozloučení manželství ve všech případech přísluší shorovému soudu I. stolice, v jehož obvodu manželé poslední své bydliště měli (§ 50, 76, 100 iuv. nov.). Rízení zahájí se, jeli o rozloučení

pro nepřímou žalobu nechtě k žádosti, v případech osobních žalobou. Toť to totéž, jako když jedná se o neplatnost manželství.

Praxis předebírá trojí smířovací pokusy, ale předepsány nejsou; ovšem má se soudce pokusit, aby věc po dobrém byla uklesána. (§ 16. dor. dek. z r. 1819.)

Rozsudek v obojích případech má také vysloviti, jeli který manžel a který vinen rozloučením. (§ 13. a 14. par. z roku 1819; § 11. nař. z roku 1897, report. nalezi č. 152.) Může se již také v případě nebezpečnosti povolit manželovi obzvláštnímu zvláštní bydliště a výživu (§ 117 obř. z. a 107.)

Výjma-li rozprá o věci majetkové nebo poměry ze svátých manželstev, zaopatření dětí a. t. d. má se soudce pokusiti o přátelské porovnání a nepodaří-li se to, má se poukázati na spor zvláštní.

Bylo-li na rozloučení uznáno, má se státi oznamení zemské vládě jako úřadu matricnímu, aby rozloučení zapísáno bylo do knihy svátků.

Rušení manželství nekřesťanských.

Manželství židovská rozváděti se mohou bez ně smíši jednoho manžela obapolným svolením manželů (§ 133.) a po žádosti mužově pro cigoložství ženino (§ 135.) Přestoupí-li jeden z manželů na víru křesťanskou, může manželství rovněž jen v těchto případech se rozloučiti (§ 136.) Přestoupí-li oba manželé na víru křesťanskou, platí pak o rušení manželství to, co platí o rušení manželství manželů toho kterého vyznání. (Min. nař. z 8. srpna 1853. č. 160 v. z.)

Jak k rozloučení dobrovolnému tak k nedobrovolnému potřebí jest výrok soudní, ale manželství nezaniká se tímto výrokem, nýbrž zrušení nastane odevzdáním a přijetím listu rozpuštěcího Scheidebrief. List tento odevzdá muž ženě na soudě a soud vyřkne jen, že list ten přijmou a odevzdá se má. Odevzdání musí se státi osobně a rovněž i přijetí. Přestoupí-li jeden z manželů na víru křesťanskou, může za sebe ustanoviti plnomocníka, ale jen žida. (Dor. dek. z 19. května 1827 č. 2277, dor. dek. ze dne 11. června 1813 č. 1053.) Jeli o rozloučení z obapolného rozumu

ni, mají se manželé jmut hlásiti u svého rabína, jinž má jinw důtklivě domlouvat, aby se nerozlučovali. Zůstane-li domlouvání marným, má jinw o tom vydati písemné vyvědčení (§ 133. obč. z.) Smiřovací tyto pokusy nemohou w státi před soudem. Zákon z 31. prosince 1868. č. 3. z r. 1869. nedolýká se § 133. - Přistoupili jeden z manželů na věw křesťanskou, může domluvu učiniti příslušný správce duchovní, a manžel židovský může se také dostaviti. (Dr. dek. ze dne 10. srpna 1881. č. 1789.)

Vyvědčením mají se manželé obrátiti na soud. Příslušným jest soud okresní; řízení jest nepozorné (§ 114. nor. normy)

Soud, shledá-li, že jest naděje na srojení manželů, má je na měsíce anebo na dva čekání odkládati. Ukládá-li se to marným, nebo není-li od počátku naděje, má soud vyřknouti, že může se list zapuzující odvolati. Než se odvolání stane, mají se manželé ještě jednou před soudem prohlásiti, že list zapuzení dobrovolně dají a přijmou si chtějí (§ 134.)

Jde-li o rozlučení pro cigoložství ženin

musí muž žalobu podati, a ře musí se projednati „gleich einer andern Streitsache“ § 135. b. j. nemá tu místo řízení officijní v § 97. a násl. dvor. dek. z roku 1819 a min. nař. z 1897. ustanovené, nýbrž řízení obyčejné (Dv. dek. z 13. list. 1816. č. 1296.) Kompetentním jest soud sborový (§ 50, 76. úst. normy.) Rozsudkem nalezne se, může-li muž ženě list zapuzující odvolati.

O manželství osob bez vyznání plati totéž, co plati o manželství akatolíků. (zák. ze dne 18. dub. 1874. č. 51. ř. z.)

To se týče manželství osoby bez vyznání, a osobou vyznání židovského, sluší za to míti, že plati totéž, neboť židovským manželstvím ve smyslu obč. zák. takové manželství není.

L.

Účinky manželství.

§ 13.

Normální účinky manželství.

Poměř manželský jest popředně povahy etické, a právo poskytnouti mu může většinu dílů jen

ochranu, omezení a prostředčím. Obě zákonní, co se stane účinků, rozdělová práva a povinnosti manželů společně a zvlášť práva a povinnosti muže a ženy.

1.) Oba manželé rovnou měrou zavázáni jsou povinnosť manželkou konati, věrni sobě býti a slušně spolu zacházeti. (§ 90.) O plnění povinnosti manželké a slušné zacházení žaloba nemá místa, ježto věc takové do forem soudního řízení nikterak se nehodí. Porušení věrnosti manželké padá pod trestní zákon, a jest důvodem rozvodu a rozloučení. Rovněž jest důvodem takových krutě nakládání, a nebezpečné ubližování. § 109 a 115. Zlé nakládání spadá mimo to pod zákon trestní.

2.) Muž jest hlava rodiny a přísluší mu vládní právo řídit domácnost § 91.

a.) Jemu tudíž přísluší ustanoviti bydliště. Muž žádati může, aby žena k němu do bydlení šla a manželka, aby muž ji do bytu přijal (§ 92.) Povinnosť za nepřijetí a z povinnosti věrnosti manželké. Také zahrnuje povinnosť k manželkěmu spoužití, zvláště tedy spolu-

bydlení. Zlomyslné opuštění manželky, může býti důvodem rozvodu a rozloučení (§ 109 a 115. obč. z.) Pokud se sýč má sledování, a přijetí v spolubydlení, má soudní pomoc místo. Řízení bude tu sporné vzhledem ku § 382. č. 8. ex. řádu.

b.) Manželka jest povinna mužovi v hospodářství a živnosti ale sice svých povinností a pokud pořádek ^{domácní} toho žádá sama nařízení jeho plnit i přihlížeti, aby také od jiných byla plněna (§ 92.) - Tu pro rozování živnosti obchodní má manželka potřebí svolení mužova. (čl. 7. obč. zák.)

Na jmění manželčino nenabývá muž žádných práv, nepřislučí mu zejména správa téhož jmění ani není žena v dispozičním právu omezena. Ale dohled na manželčino správu jmění muži přísluší i když ji sama žena vede. On může nepořádné mu hospodářství přitíž, učiniti a ji za marnotratnici dáti prohlásiti. (§ 1241. obč. z.)

c.) Mužovi naprosto nepřislučí právo manželku kárati, ani když je zlešlá.

3.) Muž jest povinen manželku slušně
dle majetnosti své vyživovati. (§ 91.) Lhostejno jest, zda
manželka sama jest majetná a zda věno přinesla.
Vyživov se může manželka pohledovatí žalobou. V § 91.
mluví se jen o alimentacní povinnosti mužově a dle pro-
tokollů odmištnut byl návrh, aby povinnost taková
uložena byla také ženě, když muž bez viny své v chudo-
bu upadl. Mincův hojně zastoupení však z § 44, 796,
1264 dovozuje podpůrnou takovou povinnost ženinu.

4.) Muž má ženu v každém případě za-
stupovati (§ 91.) Tím stanovena jest povinnost nikoli
přávo zastupěv. Manželka může se sama zastupo-
vati anebo jiného zastupce si ustanoviti, ale může na
muži zastupování předati a muž jako řídící jí
platí. V souvislosti s tím § 1238 ustanovuje, dokud
manželka neodporovala, že platí právní domněn-
ka, že muž svému správci jmění svého svěřila.

Dle § 1239. považuje se muž ve správě sa-
kové jako jiný zmocněný správce. Z toho provádě se
odpověď na otázku spornou pomědích této plně mojí

manžellovy. Jest zmocněn ku velikým právn. újed-
náním, jež správce taková s sebou přináší, ale jen
ku takovým, k nimž zmocněn byl by ten, jemuž by
manželka výslovně správou jmění svého byla svěřila,
nikoli k takovým právním jednáním, k nimž dle
§ 1008 obč. z. všeobecné takové zmocnění nedostačuje.
Dále odsud plyne, že zmocnění takové představá ne-
koliko odvolání (§ 1238.), nýbrž i jinými skutečnos-
mi, jimiž zmocnění představá zejména smek man-
želčinou, konkursem mužovým. Dále odsud vyvo-
dá, že ustanovení se ženou samá má platnost, kde
manželka jest zletilá (§ 175.)

Děakon uvádí však dvoje odchylku od
jiného zmocněnce totiž

a.) manžel může jen za jmění kmenové ne-
boli kapital, nikoliv za užitek. Nemá právo z neoby-
čejných užtků - fructus neglecti - a dobyté nemusí vydati.

b.) Pokládá se účes ze správy až do dne zru-
šení správy za vyřídění (§ 1239.) Dále není muž
povinen kladti počes ze své správy, nebylo-li to výmíneň

5.) Manželka obdrží jméno mužovo a
požívá práv stavu jeho (§ 92.), dále nabývá jeho státního
občanství. (§ 32. obč. z., doz. dek. ze dne 23. července 1883. č. 2595
sl. z. s.) a domovského práva v domovské jeho obci (z. domov.)

Končící slův vytknouti jako účinky manželství.

b.) praesumptio v poslední větě paragrafu
1237 vyloučenou (praesumptio Muciana), pak praesumptio
ustanovenou v § 1247. v první větě, pak ustanovení
§ 1495 o stavu vydívání a promlčení.

§ 14.

Rozvod od stolu a lože

a modifikující účinky jeho (Scheidung).

Rozvod od stolu a lože jest zrušení manželského
společenství bez zrušení vstupu manžel-
ského. Může se státi jen výrokem soudním. Manžel-
ka své újmě společenské své zrušiti nemohou (§ 93. obč. z.)
a j. smlouva, že budou žíti rozdělení, neměla by účin-
ků. Jeden i druhý manžel mohl by každé chvíli
žádati obnovení manželského společenské.

Rozvod jest buď dobrovolný nebo nedobrovolný

Rozvod dobrovolný. Když man-
želé prozumí se o to, aby byli rozvedeni, má soud
rozvod povoliti neposuzuje důvodu jeho (§ 103.)
Avšak vyhledává se:

a) aby stal se trojí pokus smířovací.

Neobě. prv. má se tento trojí pokus státi střízlivě duchovní-
ho správce manželi po třikráte v rozličný čas (§ 104.
132.) Byly-li pokusy bez výsledku, má duchovní
správce (farář, rabín) vydati stranám písem-
né vysvědčení, kteréž ony ku své žádosti o rozvod
mají přiložiti (§ 105.) Zákonem ze dne 31. prosince
r. 1868. č. 3. z r. 1869. dáno stranám na vůli obrátiti se
na duchovního správce nebo na soud. Nebude-li k
žádosti vysvědčení řečené přiloženo, má soud (§ 104.
jur. nov.) smířovací pokusy s 8 denními předávkami
předevzíti (§ 2. min. nař. z roku 1899.)

Jsou-li manželé bez vygnání, náležejí
ji smířovací pokusy před soud (zák. ze dne 9. dubna r.
1890. č. 51. ř. z.). Jsou-li manželé různého vygnání, mo-
hou se smířovací pokusy díti před jedním nebo druhým

duchovním správcem, je-li jeden bez vygnání, mohou se dít i na soude i před duchovním správcem druhé ho manžela?

b.) Manželé musí o svých poměrech majetkových a stran dělu se smlouvit. Soudu musí smlouvu tu předložit. Pouhé potvrzení, že tak učinili [bestätigen v § 105] nepostačí, třeba děti tu nebyly, neboť soud musí se přesvědčiti, že smlouva stala se s náležitou úplností. Nic nemůž se zůstatiti pozdějšímu dohodnutí (§ 8. dv. dek. z r. 1819 a § 7. min. nař. z r. 1897.) Manžel, jenž není svéprávný (§ 106,) potřebu má, aby k úmluvě svolil zákonný zástupce a poručenský soud, jakkoliv k rozvedení samu nepotřebují žádného povolení. Jeli oběma podmínkám vyhověno má se rozvod povoliti (§ 105.)

2.) Rozvod nedobrovolný. Až žádosti jedného manžela bez svolení druhého může se rozvod povoliti, má-li žalující spravedlivé příčiny (§ 107.) Příčiny sy uvádí § 109. demonstrativně. Příčiny jest sporové. Tu žádosti přihlíží se jakož žalobě.

Musí se rovněž státi trojí pokus smířovací před duchovním správcem nebo před soudem (§ 107, 182 obš. z., § 1. civil. z. r. 1868 čís. 3. z r. 69, § 1. zák. z 9. dubna 87. č. 31.) První má se soude předem pokusiti, aby rozprve uklizena byla. Nepustí-li žalující od své žádosti, má se soude pokusiti, aby druhý manžel k rozvedení svolil. (§ 3. dv. dek. z r. 1819. § 3. min. nař. z 1897.) Nepodaří-li se to, má se rozprve projednati a rozsudkem nalésti, povoluje-li se rozvod a povolí-li se, má se zároveň vyřknouti, je-li ten či onen manžel rozvodem vinen, či jsou-li oba vinni či nevinni. § 12. dvor. dek. z r. 1819. a § 6. min. nař. z r. 1897.

Stran majetkových záležitostí, výživy a opatření dělu má se soud o dohodnutí pokusiti. Nepodaří-li se to, mají se otázky dotčené odkázati k rozprve zvláště (§ 108, 117 a 1264 obš. z.)

Škdyby manžel některý byl v nebezpečensství, může mu soud již před rozhodnutím sporu povoliti zvláštní slušné bydliště (obsahující také výživu § 107.)

Pozvedením odolat a lože modifikují se účinky manželství. Zrušuje se společenská manželská tedy povinnost ku spoluzítu a plnění povinnosti manželské, naproti tomu nezrušuje se povinnost ku zachování rovnosti. - Manželka má dále vlastní bydliště a forum; zastupitelství a povinnost mužova ku zastupování přestane.

Do se týče udroky alimentárních, manželka nevinná může slušnou výživu pohledávati, ať jest muž vinný či nevinný. Manželka vinná tohoto práva nemá. (1264.) Avšak jsou-li oba manželé vinni, zůstaveno jest soudcovskému uvážení, aby, když toho důvody slušnosti žádají vzhledem ku poměrům toho kterého případu, aby výmínečně přidělil muže ku poskytování slušné výživy (Dr. dek. z r. 4. května r. 1841. č. 35.)

Manželé rozvedení mohou společenská manželství kdykoliv obnoviti, musí to však soudu oznámiti (§ 110.)

Účinky manželství po zrušení jeho působící.

Že-li se manželství, zavázanou práva a povinnosti manželů na společenská jejich se zakládající. Manželka podříží veškeré jméno mužovo i jeho státní občanství a příslušnost soudní, a to nejen v případě smrti mužovy, nýbrž i v případě rozloučení manželství. - Dotčené účinky jeví se tedy jako účinky svatku.

Že-li se manželství smrtí, nastanou nyní účinky následující:

1) Vdově náleží ještě po 6 neděl po smrti mužově a je-li tehota ještě po 6 neděl po narození obvyčejně t. j. porodní zaopatření „die gewöhnliche Verpflegung“ a pozůstalosti (§ 1243.)

2.) Ke § 796 pozůstalému manželce (nerolice vdově, nýbrž i vdovci) náleží slušná výživa, dokud v nové manželství neseoupe, jestliže

a) není umluveno opatření na případ smrti.

b.) jestliže a pokud slušná výživa se mu nedostává (der mangelnde Unterhalt.)

Manžel bez své viny, rozvedený nemůže žádati výživy, v § 796. ustanovení. Manžel bez viny, rozvedený žádati ji může (796.) Manžel, rozloučený, ji ovšem žádati nemůže, třeba nebyl vinen rozloučením. § 1249. patrně společné živé manželství předpokládá a rozvedení manželce nárok tu ustanovený zajisté nepřislouží, třeba viny, neměla. V té souvislosti připomenouti sluší, že manželu přislouží také dědické právo, interstátní i také komu, jiný byl rozveden bez své viny.

Podatky.

Za § 3 na stránce 9. dolož: v § 44. nepřijme, že by manželství nemohlo býti rozloučeno než solido smrtí. Zákon sám rozloučení jistých manželství za života, manželů připouští.

- 77 -
~ D. ~

Smlouvách satebních.

§ 16.

Pojem a všeobecné zásady.

Soustava manželského práva majetkového v občanském zákoníku je též, jako ve právu římském.

Neumluvili manželé zvláště něco jiného, zůstává každému předěly jeho majetek, muž žádného práva na jmění manželce nemá, ani mu žádné účastenství při její, dispozicích nepřislouží (§ 1237, 1238 obč. z.)

Změny majetkové mohou, vzejíti jen ze smlou satebních. To jsou smlouvy, jak zákon praví, takové, které uzavírají se, in Absicht auf die eheliche Verbindung über, das Vermögen geschlossen werden - tj. smlouvy, jimiž upravují se majetkové poměry právně mezi

vyho spolčení, děti (unio prolium), kterauž to-
tíž děti z právných manželství v příčině prá-
va dědického na roven se staví.

Zákon z 25/VI. 77 č. 76. ustanovil, že veškeré
smlouvy svatební k platnosti své vyhledávají
aktu notářského. Majetková práva vcházejí-
cí ze smluv svatebních, manželce kupce pro-
tokolovaného musí se zapsati do rejstříku
obchodního, mají-li mít účinek proti ob-
chodním věřitelům kupcovy a účinkují
proti nim, ode dne zapsání těchto smluv
a v konkursu tudíž ustupují práva ta pohle-
dávkám oněch věřitelů, jejichž pohledávky
vzešly před zápisem do rejstříku obchodního.
(§ 16 a 17 uv. zákona k obch. zákonu a § 50. konk. r.)

Manželé mohou i smlouvami svými změnit
a zrušiti smlouvy svatební, pokud jen ne-
dotknou se práv osob třetích.

Jednostranně mohou se měnit v případě
rozvodu od stola a lože. Je-li dobrovolný

musí z manželé stran majetkových poměrů
umluvíti, neumluví-li o smlouvách svateb-
ních, ničeho, zůstávají tyto o platnosti.

Při rozvodu, nedobrovolném jest liže

a) oba manželé jsou rozvodem, vinní, aneb
oba nevinní, může jeden každý žádati zruše-
ní smluv svatebních (§ 1264. a k tomu stran
pokusu o porovzdání § 1080. z.) -

b) je-li jedna strana vinná a druhá nevinná
může tato žádati „im Fortsetzung oder Auf-
hebung der Eheakte oder nach Umständen
den angemessenen Unterhalt. Pokračování
smluv svatebních není, ovšem, třeba zlást žá-
dati. Smysl posledních slov je sporný.

U jednoho mínění, může strana nevinná
žádati jen zrušení, anebo výživu (tedy žadá-
li zrušení, nemůže žádat alimentace.)

U druhého mínění, pokud vůbec, alimenta-
ce pohledávati může, může žádati obojí.

Třetí mínění připouští konečně obojí žádost, ale

žádost výživy jen potud, pokud se žádajícímu nedostává.

Máme-li na zřeteli, že manželka výživu od muže žádati může, bez ohledu na to, má-li sama jmění či nic, a že postavení manželky nevině zajisté nemělo být zhoršeno, sluší se rozhodnouti pro mínění druhé a „oder“ všim způsobem považovati za konjunktivní. Slova „nach Umständen“ dobře se vysvětlují tím, že alimentace vedle zrušení bude lze žádati, jen když nevinná strana je manželka, anebo, pokládáme-li, že také muž alimentace žádati může, jestliže muži výživy by se nedostávalo.

V případě rozloučení manželství pro nepřemожitelnou necht (§ 115.) a dobrovolného rozloučení manželství židovského (§ 133.) svatební smlouvy, pokud jiná úmluva se nestane, pro obě strany se zrušují t. j. ex nunc. Pro ostatní případy rozloučení zákon má jen kusá ustanovení, ježto pak účinnost smluv o společenství

statků na případ smrti a smluv jimiž se na případ přežití manželů jednomu něco ustanovuje, zvláště upravuje a smlouvě dědické účinnost její zvláště vyhraňuje, sluší za to míti, že smlouvy svatební, pokud k nim tato ustanovení ne sahají se zrušují (§ 1266.)

Konečně podotknouti je, že manželka, která se před časem provdala, pozbyvá co jí smlouvami svatebními bylo poskytnuto. (§ 121)

§ 17.
I. Věno.

Věno je majetek, jejž poskytuje manželka nebo někdo jiný za ní manželu k plnění nákladů spojených s manželským společenstvím (§ 1218.). Für Sie znamená jako pro muliere, uxoris, nomine, v interese, manželčině, nikoli jako zástupce její.

Právě se tedy manžel a zříditi je může manželka, anebo osoba třetí. (§ 1218.) Strany původu věna ustanovuje právo domněnku § 122

Manželka nemá povinnost manželku věno poskytnouti (§ 1225.)

Proti jistým osobám přísluší však po zákonu pohledávkou, aby věno jí zřídili, anebo majetek jí poskytli, aby je sama zříditi mohla. Ale dotáčení, tato povinnost je, toliko podporná, má-li místo potu, pokud manželka nemá jmění vlastního, dotáčejících na věno přiměřené s ob. stavem manžela, jenž je čili de stavem jejím (§§ 1220, 1221.) Mají pak povinnost tu je-li manželka dítě manželské, rodičové její a dědové a bratři, a tímž pořádkem jako jí postihuje povinnost alimentární. Je-li dítě manželské má povinnost, takovou pouze matce její (§ 1220.)

Adoptovaná nepochybne, na jedné či na druhé strany rodičích, věno pohledávat může. (183.)

Objem dotáčející povinnosti řídí se u manželských předků, dle stavu a majetku jejich, u matky, u manželské podle majetnosti její (§ 1220. 166.) Patně jsou rozhodny v této věci poměry

v čas, kdy sňatek se uzavírá § 1220, 1221, ale nelze pochybovati, že manželka i později věno žádati může, jestliže vdávajíc se věna nebyla žádala.

Věno povinné vyměří dle potřeby soud. Nemá však místo žaloba, nýbrž řízení nesporné § 1221.

Povinnost dotáčející mine, jestliže dcera či vnoučka provádá se proti vůli rodičů a soud shledá, že příčina jejich neschválení je důvodná, anebo provádá se bez vědomí rodičů (§ 1222.) Jestliže rodiče, v případech, takový sňatek potom schválí, povinnost dotáčející potom jimi ne nastane. (§ 1222.) Dále mine povinnost dotáčející dotováními, neboť k redotaci rodiče, nejsou povinni, třeba manželka, věna pozbyla bez své viny a třeba vstupovala v manželství nové.

Průměrně věna může být více, was sich veräussern und mitren lässt § 1227. Z jeho dalšího ustanovení je zřejmo, že míní se, že

by to měly být objekty, kteréž připouštějí, uti nebo fusi. Miní se patrně vůbec vše, co je k užitku, co má hodnotu.

Věno může se zúdit, v šelickým jednáním, kteréž jinému majetková hodnota, může se poskytnouti. V § 1218 klade se, "übergeben, oder zugesehen wird." Zúžení znamená slib, übergeben protivu k tomu, to znamená zahrnuje, v šelickým jednání jimiž zamýšlená změna, majetková, ihned se dokonává, tedy netoliko tradicí, nýbrž rovněž cessí a prominutí dluhu.

Jednání zúžení, vyhledává jako smlouva, vatební formy notářského aktu.

Při zúžení věna, může zúživatel žádati zjištění jeho (§ 1245.) a poručník, a opatrovník musí je žádati, mohouce je prominouti jen se schválením poručenského úřadu, a totéž sluší rozuměti i o otci, dcery, nezletilé zúživatelce-li věno z jmění jejího. § 1245.

Alproomiti dluhu, je zjištění, v § 1245, naří-

zení nemění, dle § 3. č 2. a § 30. č 2, odporu zákona, mohlo by v odpor být vzato.

O dükazu věna, vyplaceného, ustanovil § 1226, který však zúžení je změněn § 1. zák. z 25. 11. 71 č 76. ř. z.; vedle ustanovení tohoto potvrzení manželovo, at' vydáno je, manželce, nebo osobě třetí vyhledává formy notářského aktu, jinak dükazu, řečiví, a bylo by potřebí přívěru jiných.

Dle § 49. konk. ř. potvrzení, manželovo proti konkursní podstatě jeho pro manželku, nebo její nástupce právní jen tehdy dükaz činí, když vydáno bylo při vyplacení věna, aneb, bylo-li vydáno později, bylo-li zúženo prve, než poslední rok před vyhlášením konkursu.

Věno, nestává se vůbec částí jmění mužova, nýbrž on, má jen požívání, kdežto substance, sama zůstane, aneb zůstaví-li věno osoba třetí a nic si nevymění, stane se manželčinou. Do jmění mužova přejde věno:

1, záleží-li o penězích, anebo jiných věcech zů-
živatelních, nebo zastupitelných, zkrátka, o
věcech, jež nemohou býti předmětem usufruk-
tu.

2, když strany to umluví, sem náleží zejména
dos aestimata, ale podotknouti sluší, že v pro-
chyblosti pokládá se, že aestimatio stala
se jen taxationis causa.

Sem patří dále případnost, že věno záleží
in abge tretteren Schuldforderungen 1227.
Význam slov těch je ten, že poskytnou-li se za
věno pohledávky, že se muži postupně a
nikoli neposkytnou se jenom právo k vy-
bírání úroků (§ 1227, 1228.)

Pro případ více věno způsobem, bude
zřízovatel práv, je-li dos aestimata (§ 922),
jinak má-li povinnost dotáčí, bude zřízo-
vatel povinen věno doplniti, nemá-li po-
vinnost té, není ze správy práv (§ 922.)

Upadne-li manželka v konkurs, není
Dr Stupecký: Právo rodinné, v. arch 11.

nů se tím umlouvy svatební, usufructus, mus-
žvo, nemůže býti zkrácen, upadne-li muž do kon-
kursu, nemůže se žádati navrácení věna, nij-
ak, toliko zjištění jeho (§ 1260) tudíž

1, má-li muž jen požívání, může se žáda-
ti pojištění, že věno svého času bude vráce-
no, sequestrací. Bylo-li by pojato do kon-
kursu podstaty, mohlo by se žádati vylouče-
ní § 1260 a 968 o. z. pak § 26a 27 konk. v.

2, je-li věno část jmění, mužova, může žena,
nebo kdo jiný by jedinou věno pohledávate-
měl, ve 3^{tí} třídě věřitelů budoucí nárok, res-
tituční ohláti a zjištění příslušné quote
žádati (§ 1260 o. z., 45 a 14 konk. v.)

Není-li vymáněn pro ženu plat, vdovský,
může ona žádati požívání věna, totiž ještě
věno se jí nemusí vrátiti, může žádati, by
věc o její prospěch byla sequestrována, resp.
úroků a pojištění quote konkursu, aby
je byly vypláceny. Nárok ten však je ve-
Dr Stupecký: Právo rodinné, v. arch 12.

přísluší, dokáže-li se, že je ona, vinna upadkem
mžovným. Toto pozívání, má pohledávati
at věno se má vrátiti jí, anebo někomu jině-
mu.

Zruš-li se manželství smrtí mžovnou má
se věno, vrátiti manželce. Zruší-li se smrtí její,
její dědicům, a sice hned, nikoli oteprve po
smrti mžově (§ 1229.)

Bylo-li manželství zrušeno rozloučením
sluší věno rovněž manželce, vydati a to, ve
toliko, když je nevinna, nýbrž podle toho co
povědíno v § 1266., i kdyby byla, vinna.

Uměním, může poněkud dotáhnout pořá-
dáv býti jinak. Uměny takové mohou se
stati při zrušení věna i později.

Či-li žizgovatel k dotaci povinnen, může
hovši condicio pro manželku, uměnit za-
jisté jen se svolením její, a není-li ona
svěprávná, se schválením zákonného zást-
upce jejího a vrchnopomocenského soudu.

Žizgovatel, jenž není k dotaci povinnen, má
úplnou volnost.

K uměním pozdějším vždy bude přivo-
lení ženy poliebným, poněvadž ona, naby-
la již právo?

Zákon zejména se zmiňuje:

1) o uměně, podle níž dědicové, manželé i-
ny mají býti vyloučeni: pactum de luc-
randia, dote na případ, dřívějšího i smrti
manželčina (§ 1229.)

2) o uměně, dle které věno má se vrátiti ži-
govateli: dos recepticia (§ 1230.)

— II. —
§. 18.

Obvěnění - contrados.

V § 1230. definuje se obvěnění jako to, co
ženich, neb osoba 3^{ti} nevěstě, živí Vermehring
des Heirathsgütes aussetzt. Slova tato mají
jen ten smysl, že podmínkou obvěnění je
věno, a nebylo-li žizgero, že nemůže býti také

obvěněním zřízeno. Nerozumí se jini, že by se obvěněním věno rozmnožovalo, tak, že by se majetek Polčerný stal částí věna a měl být zrušen jako věno.

Zákon, mluvě o zřízení od ženicha, má na zřeteli obvyčejný případ. Obvěnění může se zříditi rovněž již v manželství.

Obvěněním zřízuje se manželce. Muž není povinen manželku obvěniti, a také ascendenté jeho nejsou povinni obvěněním pro něho poskytnouti, ale mají povinnost, rovněž, jako mají povinnost dceru, neb vnoučku doouati, synovi, neb vnukovi výpravu poskytnouti. § 1231.

Smlouva, kterouž výbavu takovou ascendentu poskytují, není smlouva, v kteréž není upravuje právního poměru mezi manželi, a není tedy třeba notářs. akta.

Smlouva, kterouž obvěnění se zřízuje je naproti tomu smlouvou svatební.

Věnování záležeti může, v tonci obvěnění záležeti může. Zřízení jeho státi se může tudíž slibem, převodem vlastnictví, zřízením věcného práva atd. Pomocník, opatrovník, rovněž otec, nemohou prominouti zjištění obvěnění zřízeného. § 1245.

Za tváří manželství, není-li vmluvy jiné, nemá manželka žádného práva, obvěnění jí náleží na případ jejího přezítí, ale nikoliv snad jen na čas jejího dožití.

Je obsahem jednaní zřízovacího, bude mít manželka za tváří manželství výjimečnou pohledávku, neb výjimečné vlastnictví.

V případě konkursu může manželka žádati, aby obvěnění její bylo zjištěno (§ 1260 a § 16 konk. ř.)

Zruší-li se manželství smrtí ženinou, je výminka, pod kterouž jí právo přísluší zmačnati a dědicové její nemají pohledávku zřízeného. Bylo-li manželství zrušeno smrtí

manželovou je výnimka, sphiěna a manželka bylo-li jí vlastnictví poskytnuto nebo jiné právo zřízeno, stane se ihned vlastníci, (k tomu se táhnou slova „auf das freie Eigenthum“ § 1230) resp. vzejde jí to které právo a bylo-li jí slíbeno, může žádati sphiěnu. (1230.)
 Nezáleží na tom, má-li manželka také věno pohledávati, bude mít pohledávati, obvěřeni, třeba byla dos recepticia.

Bylo-li manželství rozloučeno a žena je nevinna, náležjí jí obvěřeni, vedle § 1266 ihned.

Je-li vinna pak pohledává všeho nároku, smlouva se ruší. -

— III. —

§ 19.

Dar jitrni.

Dar jitrni je dar, jež slibuje ženich, nevěstě datí proni ráno posvatbě. Smlouva, dotčící je tedy smlouva darovací sub die a zároveň

smlouvou, sotební. Platí, o ní tudíž jako pravidla o darování, tak pravidla o smlouvách, sotebních n. p. § 1265.

Loblastní ustanovení, o daru jitrni je právní díměňka, je v prvních 3 letech byl zaplacen. (1232.)
 Žaluje-li manželka později, musí dokázati, že nebyla zaplacená.

— IV. —

§ 20.

Správa a požívání jmění manželčina.

Manžele mohou učiniti také smlouvou, podle kteréž manželovi právo ku správování jmění manželčina nebo právo ku požívání má příslušetí. V § 1217. smlouva, ta se také uvádí a §§ 1240. a 1241. se jí dotýkají.

Lobov poslední, řečených §§ vychází
 1, Osprávě manželovi smlouvou, vymíněně platí, totéž, co osprávě jemu jako praesumptivnímu zmocněnci manželčinu přísluší. Tedy, on, nemusi klásti účty a práv je jen za kapitál. Ovšem

nemůže správu té manželka libovolně odvolati, avšak může manželovi, nicméně správa byti odňata, „in dringenden Fällen oder Gefahr eines Nachtheiles“ § 1241.

2.) Bylo-li manželovi poskytnuto právo poživací a manželka brala užitky sama, není povinna ani z toho počítati, ani užitky vydati § 1240.

- V. -

§ 2h

Společensví statků mezi manželi. -

Společensví statků mezi manželi je společensví statků, totiž jmění, nebo jisté množství majtkové, může byti:

- 1, společensví veškerého jmění obou manželů - společensví universální či všeobecné, nebo
- 2, společensví jistých statků, zejména n. pr., veškerého jmění, nyníššího, nebo veškerého jmění budoucího nabytého a neb z dědění, nebo všeho budoucího jmění, t. j. společensví particulární.

Společensví jed. určitých objektů není společensví
Dr Stupecký: Právo rodinné u. arch. 12.

statků.

Spři všeobecném společensví statků může byti věno, obvěnění, rovněž by mohl byti vymeňen ve společensví určitý majetek.

Společensví statků může byti dále
1, společensví mezi živými, tak totiž, že v přičině těch statků, k nimž se smlouva vztahuje již za trvání manželství, má byti společensví. Otakové společensví zákoník, ve hlavě o smlouvách svatebních zčásti neroztanovuje, i sluší na ně vztáhnouti předpisy společensví vůbec, ale smlouva taková je rovněž smlouva svatební a platí o ní právo těchto smlou.

2.) společensví statků na případ smrti. Smlouvo utou slibují si manželé na vztájení polovice toho, co je statků, k nimž společensví se vztahuje, při smrti jednoho manžela, tu bude.

Manžel, jenž přežil druhého má tedy právo na polovici těch statků, ale ošev i pozůstatost manžela zemřelého má právo na 1/2 druhou. 1234.
Dr Stupecký: Právo podnikání. arch. 13.

zákon mluví o 1/2 a stejných podílech manželů jakožto zjevu obvyčejnému, nevylučuje tím smlouvy o podílech jiných, nestejných. § 1234.

Jako smlouva o společenství mezi živými, tak i smlouva o společenství na případ smrti, vyhledává se jako smlouva svatební notářského aktu.

Je-li u smlouvy zkrátka společenství statků bez bližšího určení, sluší rozuměti společenství na případ smrti (§ 1234, 1. věta.)

Bylo-li by u smlouvy zkrátka společenství veškerého jmění, slušelo by rozuměti společenství jmění nejvyššího. § 1177.

Je-li u smlouvy o společenství jmění budoucího, rozumí se tím společenství jmění zděděného, nýbrž jen společenství jmění jinak nabytého. (§ 1233, 1177.)

Je-li partikulární společenství statků, u smlouvy je potřebí k platnosti smlouvy, aby majetek spíše i druhé strany, o němž byk, rád věděl, poznal, a sepsán, tedy aby jižer byl inventarizován.

těhož majetku (§ 1178, 1233.)

Správné je vzhledem ku znění § 1178, sluší-li slovom eingebracht vždy rozuměti majetek, k němuž vztahují se společenství a má-li se tedy při společenství budoucího jmění, toto jmění postupně inventarisovati. Materialie rozhodně viděti, že má se vždy inventarisovati jmění nejvyšší a také by vlastně při výkladu, opačném smlouva vlastně, doku společenství trvání, nebyla hotova.

A.) Společenství na případ smrti:

Mezi živými smlouva pravidelně nezjevuje účinky žádných. Což který manžel má a čeho nabude zůstává jeho, a on volně může stírati a nakládati. Zaňakly prvního poručej nepostihují druhého a není, proč by nemohla býti právní jednání mezi týmiž manželů. Teprve po smrti jednoho, neb druhého manžela, účinky nastanou, ale, nenastane snad communio těch statků, k nimž se společenství vztahuje, mezi pozůstalostí a man.

želeno zůstalým.

Statky dočasně, pokud náležely ženě, manželu, manželce, náležejí do jeho pozůstalosti a pokud náležejí druhému, zůstávají jemu. Podobně dluhy jednoho z druhého, nestávají se společnými. Dluhy naproti věřitelům, ani nemučí jeden manžel za dluhy druhého. Ale jednomu manželovi zůstalému, jedné a pozůstalosti manžela ženě, náleželo s druhé strany příslušné právo na 1/2 těch statků druhého k nimž společnost se vztahuje, tak jakoby dočasně statky obou byly masca společná. (§ 1234.)

Vztahuje-li se společnost ke všemu jmění, mají se sraziti před rozdělením všekteré dluhy bez výjimky.

Vztahuje-li se pouze ke jmění nynějšímu, nebo budoucímu, mají se sraziti jen dluhy, které by byly k užítíu des gemein. chaftlichen Gütes (§ 1235.)

Statky, k nimž se společnost vztahuje, považují se jako masca společná, z nich nejprve uhradí se dluhy, at' již se zaplatí, anebo zadají ta která

strana sama potřebnou k zaplacení, dluhu, jíž ona platiti má, a čistým majetkem, se potom rozdělí. Kromě smrti jednoho manžela stane se, takové rozdělení:

1) upadne-li jeden manžel v konkurs (§ 1202.) Na jmění druhého manžela se protokol konkursu, uvaliti nemůže, ale může, ořčením uvalení konkursu na jednoho manžela, vésti ku konkursu, na jmění druhého, jestliže potom, obojí aktiva, obojí pasiva, nemohou uhraditi.

2) když manželství bylo rozloučeno, vinou jedné strany (§ 1206.) Bylo-li manželství rozloučeno pro nepřemýšlelou necht, zrušují se smlouvy svatební, a společnost na případ smrti, ne- dojde žádného účinku.

Vylíčené účinky společnosti, na případ smrti, modifikují se dle § 1236, má-li jeden manžel aneb později nabude, a ve společnosti, onese, nemovitost, a právo druhého manžela, ku společ. das Recht zur Gemeinschaft - v knihu veřejnou

se zapíše. Zápisem takovým, jenž ovšem jen smí být
téhož manžela, i jako zápisem muž se státi (arg.
§ 37 knih. z.) nabude manžel Druhý auf die Hälfte
der Substanz des Gutes ein dingliches Recht.

Příje právo toto v zákoně určeno není, ale ustanoví
v ní se o jeho účincích, že

a) mocí téhož práva manžel, jenž nemovitostí
té byl nabyl, o polovici druhému zapsané, ne
může žádného nářezem učiniti,

b) pokud manželství trvá, že k užitekmu Dru-
hý manžel žádného práva nenabývá,

c) po smrti manželové, že mu přísluší i k němu
das frei Eigenthum seines Anteiles.

Je spono, jakého to práva Druhý manžel na-
bývá a jaké se mu zapisati má.

Ze jednoho mínění nabývá vlastnictví,
kteréž bude omezeno požívacími právy man-
žela, jehož nemovitost byla.

Ze jiného mínění má se zapisati ^{spolu} vlastnictví,
ale, toto vlastnictví je jen jakési *dominium dormiens*.

Ze jiného má se zapisati spoluvlastnictví, ale spo-
luvlastnictví ex die počínající smrtí jednoho
neb druhého manžela, takže za trvání man-
želství manžel Druhý, jenž spoluvlastnictví
bude zapsáno, spoluvlastnictví ještě nemá,
nybrž věci čeká, jakéž nastává vůbec při
převodu vlastnictví sub die a quo.

Toto mínění sluší za správné považovati. S
ním se shodují v zákoně vytklé i slova zákona
uplně v souhlasu. V § 123 b. praví se Recht zur
Gemeinschaft, v protokollech mluví se pak o jus
petendi des Miteigentums, z čehož je patrné, že
nenabývá ještě vlastnictví, a praví-li se pozdě-
ji, že po smrti manžela přísluší Druhému, so-
gleich, das freie Eigentum, není akcent na
frei nybrž na Eigentum.

Nabývá se vlastnictví teprve nyní, ale ono
jus petendi není pouhý nárok obligací, neboť
manžel nabývá ein dingliches Recht a to má
že být jedině přechodné čekání.

Nastriektí manžel, jenž nemovitosti byl nabyt stane se v přičině jedné polovice, časově souze-
ným a tím vysvětluje se úplně, že nemůže na-
řízení žádných opolovici te učitelnosti st. j. strava
lym učiněnou činiti.

Zákon mluví o případě, že manžel, jenž byl
nemovitosti nabyt ženěel prve. Rozumí se, že
stejně učiněny ustanou, kdyby ženěel prve mu-
hý manžel, kdež by pozůstalosti jeho příslušelo
das freie Eigenthum, té které polovice.

Smysl poslední věty je ten, že věřitelé dřívější
mohou vésti exekuci jako prve, tedy i statek
prodati. Manželu, druhému případl. by jen
svým časem příslušný podíl hyperochy.

B. Společnoství statků mezi živými.

Pro ně zákoník pravidel nepodává. Mluví hle-
dětě jednak ku všeob. ustanovením o smlou-
vách svatebních, jednak k ustanovením hla-
vy předešlé o společnosti (societas.)

— VI. —

§ 22.

Plat vdovský.

Plat vdovský je to, co ustanoví se manželce na
výživu, pro případ jejího vdovství (§ 1242.). Může to
byti jistý důchod, může to byti i usufruktus, plat
vdovský málejí vdově hned po smrti mužově. Po-
kud však vdova požívá obvyčejné výživy (dle §
1243) náleží jí plat vdovský teprve, až výživa ta
přestane § 1242 a 1243.

Náleží-li plat vdovský o periodických dávkách,
má se zapravovati vždy 3 měsíce na před (1242 a
1418.) Provdá-li se vdova opět, přegbude platu
vdovského § 1244.

za života mužova dostane se vdově vlastně
manželce platu vdovského:

a) upadne-li muž o konkurs, kdež může man-
želka žádati jej od té chvíle, kdy konkurs byl pro-
hlášen. Byla-li žena upadkem vinna přegbý-
vá toho práva § 1260.

b) v případě rozloučení manželství pro vinu

jedné strany, je-li manželka nevinná §. 1266.
 Připomenuti sluší, že také pojistění vmluveného
 něho platu, vdovského, pomocník, nebo opatrov-
 ník, a tudíž i otec nemohou prominouti bez
 svolení úřadu vrchnopomocenského. §. 1245.

- II. -

Poměru mezi rodiči a dětmi.

A. -

Poměr mezi rodiči a dětmi manžels.

§. 23.

Vznik a zánik jeho.

Poměr ten vzniká pravidelně narozením dítě-
 tete manželského a zaniká smrtí dítěte, neb
 rodiče.

Manželské jsou děti v manželství, nebo pozmu-
 seňu jeho narozené a od manžela zplozené.
 O dítěti, jež manželka porodila platí právní
 římenka, že pater est, quem nuptiae
 demonstrant, a to v mezích následujících:

1, platí o dětech, které narodily se v době počíná-
 jící projitím 6^{tu} měsíců od uzavření sňatku a
 končící projitím 10^{tu} měsíců od smrti manžela
 neb rozloučení manželství. Měsíce čítati dlužno
 dle §. 902. Podle §. 138 a 155, označuje se doba ta
 zkrátkou jako doba zákonná. Praesumptio může
 však manžel vyvrátiti, musí však do 3 měsí-
 ců, co dovedl se o proručení podat žalobu (be-
 streiten) na dítě, (jemuž curator se ustano-
 ví) a dokázati nemožnost, že by od něho bylo
 zplozeno. Musí tedy dokázati, že s manželkou
 v době kritické neobcova, anebo, že obcování
 jeho následku mít nemohlo. Důkaz eizolož-
 ství manželčina nevylučuje obcovství man-
 žovo, a arcí tedy nestačí §. 158. Tvzení man-
 želčino, že dítě je nemanželské, ovšem také ni-
 čeho nedokazuje §. 158, ale rozhodl odnědy
 zovati, že by svědectví již bylo vyloučeno.

Zákon mluví toliko o muži, že může
 manželské zplození dítěte popírati a také

materialie svědčí tomu, že nikdo jiný nemůže tak činit kedy ani dítě ani matka.

Shůň za to mít, že za silného kurator, odporovat může, ježto zajiště nebylo, i myslím zákona silného, o té příčině bez, vši pomoci za nechat.

Estliže muž zemře předlením v lhůty 3 měsíci, co zvěděl o porodu, mohou dědicové jeho, jiný stala by se ujmá na právech jejich, manžel- skému zrození dítěte, odporovat, ale musí to učinit do 3 měsíců od smrti mužovy. § 159.

2.) Dimeňka, řeční a platí také o dítěti, které narodilo se v prvních 6^{ti} měsících po mat- ku, ale může odvrácena býti tím, že muž do 3 měsíců co zvěděl o porodu otcovství odeprě a to na soudu. žaloby není potřeby (§ 156 wi- derpricht.)

Šuňinkem takovým může však manžel skému srojení odepriti, toliko muž, jenž do snatku o těhotenství matčině nevěděl. (156.)

Muž, který věděl o těhotenství manželčině, při uzavření snatku, musil by tedy nastupovati tak, jako muž nastupovati musil, když dítě narodí se v době zákonné, a musil by dokázati nemožnost, že dítě od něho bylo zplzeno.

Bylo-li otcovství popřeno, ustanoví se dítěto poverník, a ten mohl by pak žalobou, ustou- piti na manžela a dokázati, že on s matkou v kritické době obcoval (§ 163.), a když by žalovany manžel praesumpce o tud, vzěle nevy- mätel, platilo by dítě za manželské, třeba dle důkazů podaných obcování spadalo před snatek, neboť muž toliko otcovství může po- přiti (§ 156. Väterchaft). Také by mohl pover- ník dokázati znalci, že případ je mimovlád- ný (§ 157.)

Sporno je, mohou-li dědicové mužovi, když tento zemře před vypršením 3 měsíců v lhů- ty otcovství jeho popřiti. § 159. Ne, poverlosti má na očích dítě v řádné době zrozené, ale z

protokollii vyhláží, že § 159. i k takové přípalmos-
ti sluší vztahovati. Dědicové, mohou tedy man-
želskému zrození dítěte, takového ovšem odpří-
ti, ale nemohou je prostě popřítí. Ale § 156.,
nýbrž musí mu vele § 158. odporovati.

3.) Dívčienka neplatí, o dítěti, které naro-
dilo se po 10 měsících od zrušení manželství § 138.,
155., ale připouští se dikaz znalecký, že případ je
mimovádný (§ 157.) Dikazem takovým uvele-
na by byla platnost, dívčienka manželského
zplomení, která dikazem v § 158. předepsaným
mohla by býti vyvrácena.

4.) Dívčienka též neplatí, také o dítěti, které
porodila manželka 10 měsíci po soudním
rozvedení, odstou, a lože. Kdyby však manžel-
le, v době, kdy zplomení, mohlo se státi, byli se
v dřívější společnosti zase vrátili, platila by
dívčienka manželského zplomení, o dítěti, tako-
vému, třeba manželé nebyli své spojení soudu
obléčili.

Rovněž platilo by dítě za manželské, kdyby po-
sán byl proti muži, dikaz v § 163. předepsa-
ný (Ov. dekret z 15/II. 1835 č. 39. s. z. s.)

V případech předčasněho provedení, odovz
aneb ženy, rozvedené, mohlo by se státi, že dítě naro-
dí se tak, že dívčienka, věděla by i pro man-
žela předěšlého i pro manžela, nyníjšího. V §
121. ustanovuje se, kde by bylo pochybné, je-li
dítě, od toho či onoho, muže, že má se konati
právo dítěte ustanoviti kurator.

Průjímá se, že i tento kurator, kdyby smad
ten který manžel, neb dědicové jeho neodpřeli
svědkem manželského zplomení, že i kurator
sám, mohl by nastupovati proti jednomu či
druhému, muži, popíraje odpovědní, nebo žalus
je, o jeho uznání.

§ 24.

Práva a povinnosti rodičů a dětí.

V obor veřejného práva zahrnuje, že děti, obdr-
ží jméno svého otce, a veliká jiná práva jeho

rohu a stavu, která nejsou ryze osobní. § 146 v. z. 1

§ 27 lit. a. v. z.

Děti nabývají také státního občanství otce a jeho práva, domovského a pokud nejsou zletilé, postihují je v obojí přičinně změny u otce, nastalé.

§ 28 v. z., § 6 a 12, dom. z., a v. d. z. 30. 11. 1853 § 25 a 25 b.

Po stránce soukromoprávní mají rodiče povinnost děti své vychovávat a zaopatřit. § 139, 166 v. z.

Rodiče, cokoli dětí činí, společným ustanovením mají řídit (§ 144)

Při rozhodáech rozhoduje vůle otce jako hlavy rodiny. Děti jsou povinny při rodičích žít a rodiče mohou děti ušlé zpět žádat § 145. Neposlušné děti mohou kárat, ale bez újmy zdraví jejich (§ 145, 413-416 v. z.)

Vychování zahrnuje péči tělesnou a duševní vývoj dítěte zejména i péči o náboženskou výchovu. Co se toho týče politické předpisů, k nimž § 140 odkazuje, ustanovují to (zákon

z 25. 1. 68 č. 49 v. z.) :

a) je-li manželství smíšené následují synové náboženství otce a dcery náboženství matěri; smlouvami může být ustanoveno jinak, pokud děti 8 roku nedosáhly;

b) jsou-li rodiče stejného vyznání, následuje dítě vyznání jejich,

c) změní-li rodiče neb jeden z nich víru, následují je děti téhož pohlaví, pokud 8 roku nedokonalý.

d) pro rodiče, kteří jsou bez konfese, není ustanovení zvláštního. Čižto však děti náboženského vychování dohlámati musí, musí být jejich vyznání náboženství byti vychovány, ve kterém rozhodne se jako jiná otázka vychování se týkají,

e) po dokonání 14 roku může dítě náboženství změnit.

Zaopatření zahrnuje v sobě povždy povinnost poskytnouti prostředky majetkové, z

nichž by dítě se mohlo živiti, nýbrž je to povinnosť zjednatí dítěti možnost, aby vyživováti se mohlo zprisoberu stavu rodičů jeho přiměřeným. mize tedy ari v sobě obsahovati povinnost poskytnuti dítěti nějaké majtkové (viz § 166.)

Povinnost k vyživě, vychování a zaopatření dítěte postihuje především otce, ale pokud má dítě jmění, vlastni a příjmy jeho postačují, mají se z nich náklady na vyživu a zaopatření zapraviti. Těles pak trva povinnost alimentární jen tak dlouho, dokud dítě samo nemůže se vyživovati, ale nastane zase, kdyby dítě nemohlo se vyživovati (§ 139, 141.) Matka je obzvláště povinna dítě opatrovati, na těle a zdraví § 141.

Je-li otec nemajetný, má i matka povinnost alimentární a zejména-li otec, má také o vychování pečovati § 143.

Byli-li by manželé rozvedeni, nebo zplaceni

a neshodnouse, má sou, nedopauštěje rozpřevopatei ti, aby hoši, dokonce 4^{ho}, dívky, dokonce 7 roků matkou byly opatrovány, není-li přičin k opatření jinému. Otec, není-li mla věsti, náklad § 142.

Je-li matka nemajetna nebo zpřevě, povinnost vyživovací a vychovávací na rodiče, otce a pak matčinu přechází § 143.

Kdyby majetek dítěte propůjčen byl otcem k poživání, příjmy z něho zavazeny budou pro vyživu dítěte, a věřitelé otcovi mohou jen pokud naň sáhnutí, pokud vyživu dítěte nebude zkrácení (§ 150 o. z., 33 bez. p.)

Předpisu toho obdobie k jiným ascendentům sluší ožahovati, pro případ zanechávání povinnosti rodičských (§ 178.)

Náklady od rodičů učiněné, nedávají jin práva žádati příspěj od dítěte, nákladu § 154. Děti

jsou povinny k uctivosti a poslušnosti rodičů (§ 144.) a upadnu-li rodiče s nazy mají povinn

most je vyživovati.

§ 25.

Moc otcovská.

Práva, která přísluší nad dětmi manželokými zvláště otci jako hlavě rodiny jsou:

1) moc otcovská § 147. Moc otcovská vznikne narozením dítěte manželokého, zaniká kromě smrti otce, nebo dítěte:

a) když dítě dojde zletilosti § 172.

Soud (§ 109 j. n.) může však z příčin spravedlivých žádati, otcovi povolit, aby moc otcovská byla se prodloužila. Prodloužení takové musí se ediktem ohlásiti, kromě toho má soud praviti o něm u notáře toho kterého okresu (§ 172 o. z., a 184 patentu z r. 54.)

Spravedlivé příčiny uvádí § 173 demonstrative.

2) Otec může dítě z moci své propustiti, a to:

a) výslovným prohlášením u soudu (§ 109 j. n.) s přivolením jeho. Soud má přivolení uděliti, shledá-li, že propuštění bude zletilému ku pros-

pěchma, není se obávati, že by se ho zneužilo?

Soud vydá o propuštění zletilému v řádné listě, mu od jejíhoj domčeno, on bude mít postavení zletilého jak co se týče osoby, tak co se týče majetku.

§ 174 o. z. a § 266 patentu z r. 54.

b) Mlčky tím, že synovi 20letému dovoli, aby zvláště domácnost si zřídil. O děřitě totěž neplatí. Ani provdáním dcera z moci otcovské nevychází, moc otcovská jen se přezije, ustupuje po stránce osobní moci mužově § 175.

Lenivě-li muž, dokud dcera je nezletilá, bude zase v plné moci otcovské § 175, a totěž platí, když manželství bude rozloučeno.

U propuštění dítěte, nevyhledává se, aby ono 20rok bylo dokonalo. Ovšem, vyslovuje v. Dekret z 15. 11. 35 č. 38 sb. z. s., že mají úřadové propuštění mladších dětí schválení uděliti jenom v případěch zvláště zřetel hodných. -

3) Odmětním. Otec, jenž by dítě svých naprosto

neživil a vychování jich zcela zanedbal, pozbu-
 mocí otcovské na vědy (§ 177.) K tomu potřebí je
 výroku soudního, jehož dovolávat se může každý
 i dítě samo a jenž stane se porúčením officioním.
 (§ 178.) Podobně dovolat se lze zakrocením soudním
 i proti každému jinému zneužití moci otcovské.

Vě případech, které uvádí § 176. v. z. moc otcovská
 se zastavuje, dítě zřídí se poručníka a povinou-
 li přikážky otcovské nabude zase otec svých práv,
 jsou to jednak případy, že otec sám pozbu-
 solilosti své záležitosti spravovati. Tak případ,
 že by pro nějaký zločin odsouzen byl déle než na
 rok do vězení, kterýžto případ medlučí mti za
 zrušení trestní novellou z 15. XI. 07 č. 131, pokud
 nedal-li otec déle 1 roku vědět, kde se zdržuje.

Případ nedovoleného vystěhování mimul
 Moc otcovská je jednak moc nad osobou dítěte,
 jednak nad jeho jměním.

Vě směřování přísluší otcovi zejména tato práva:
 1.) Může své dítě vychovávat ku stavu, kterýž

uzná, on za přiměřený, ale dítě dosáhnouc dospě-
 losti, může, když bylo marne před otcem, vo-
 ji chud' k povolání jinému, přiměřenějšímu
 naklonosti a vlohám jeho, vznést žádost, won
 na soud, jenž hledě ku stavu, majetnosti, ná-
 mitkám otavím, o tom rozhodne. § 148 v. z.

2.) Otec má právo i povinnost dítě před sou-
 dem i mimo soud zastupovati (§ 152 a 1034).
 Pokud šlo by o majetek, mímž dítě volně může
 nakládati, může se nyní ono samo na sou-
 dě zastupovati (§ 2. c. v. s.)

3.) Otcovi přísluší přivoliti k mätku dítěte (§ 153,
 49, a 94).

4.) Má právo dítěti ustanoviti poručníka (§ 196.)

Vě směřování přísluší otcovi

1.) správa jmění dítěte § 149. Právo na majet-
 ku dítěte, otec nenabývá, dítě všechno, čeho nabu-
 de nabývá pro sebe. Ani správa otcovi nepříslu-
 ší:

a.) v přičině toho jmění, mímž dítě volně

může nakládati (§ 151) a
b.) oprávněně jmění takového, z jehož správy ten, kdo dltiti majetek ten poskytl, otec, vyloučil (k správně ustanoví se správce jiný.)

Sam sebou se rozumí, když otec je nezpůsobilý, že mu správa nepřísluší, nýbrž rovněž ustanoví se jiný § 149.

Oprávněně správy takové, má otec stejné postavení jako jiný poručník, nebo opatrovník (§ 149, 175, 233), jenom, že soud může, když přebytek z výnosu přechýleného jmění pro uhrazení nákladů vychování zbývající, je nepatrný, otec prominouti, aby skládal, i část ze správy své, a ponechat možný přbytek k volnému nakládání jeho § 150.

2.) K právnímu jednání, jiný dítě zignuje či se zavazuje potřebí je volení otce, tak jako k jednání poručence, volení poručníka § 152 a pokud poručence má třeba přivolení soudu, vchus poručenského, totiž pokud jde o jednání, jež může

řádné správy přesahuje, a největší důležitost, má třeba volení soudu § 152 a 233.

B. Poměr mezi rodiči a dětmi nemanželskými.

§ 20.

Vznik a zánik.

Vzniká narozením dítěte, nemanželského. Nemanželské je dítě:

a.) které porodila, nebo neprovdaná, nebo neplatně provdaná, pokud není tu manželství putativní, nebo

b.) osoba která je, nebo byla provdaná, když důvěrná otcovství byla vyvrácena, nebo když důvěrná, ta platnost nemá, a otcovství, mužovo nebylo dokázáno.

Podle předpisů, o vedení matrik, nemusí se pravé jméno matčino vyšetřovati, nýbrž má se udané jméno její s položkou, "dle udání" zapisati. Jenom, když matka sama žádá, má se jméno její zjišťovati a svědky, nebo pětěním

politického úřadu, a bez takové doložky zaprati.
(Dv. Dekr. z 13/1. 14 č. 1185 sb. z. s.) a instrukce, o vedení
matrik. Dv. dekr. z 21/XI. 13 sb. politických zákonů.)

Nelze-li tudíž dokázati materství matrikou,
musíme dokázat jinými přírodními, jmeno zjiš-
tění, slušelo by potom do matriky zaprati.

La, pte, nemariželského pokládá se ten, kdo s
matkou obcoval v době kritické, totiž v době
od níž do narození dítěte neprošlo méně než 6
a více než 10 měsíců (§ 163 o. z.)

Na muže dočasněho má průchod žaloba, orga-
nání otcovství nebo-li paternitní žaloba dítě-
te neb poručnicka jména jeho.

Faktum obcování dokázati je obyčejnými
prostředky přírodními. Dokáže-li se mimo soud-
ním doznáním, uváží soud, mají-li tudíž po-
třeba důkazu dočasněho faktu (§ 266 n. s. v.)

V předcházejících omovách zákoníka bylo
doznání samo faktum, s nímž pojila se domněn-
ka, že doznávající dítě zplodil, mimo doznání

bylo, to i vychloubání.

tle naposled redaktorů doznání jen jako důvod
důkazový podrželi, výminkou tu žádajíce ná-
ležitosti podle tehdejšího soud. řádu potřebných.

V této příčině § 163. novým zákonem proces-
ním významu pozbyl.

Kečůka, domněnka nemariželského otcovství
může být vyvrácena důkazem, že ten, proti
němuž směřuje, otcem není resp. hledíc k jedi-
né faktické možnosti důkazu takového, že otcem
být nemůže. To dokáže dokáže-li, že matka
byla v čas obcování již těhotná, dále též doká-
že-li, že dítě dle vývoje svého a podle doby sou-
ložení od něho zplodeno být nemůže.

Většinu dělu nepřipouští se takový dů-
kaz ze znalosti dítěte, ale bez pozitivní podpory
opory vyvratitelnost domněnky ustanovené
v tom směru obmegovati nelze. Ovšem bylo by
potřebí nepochybného výroku znalce a take
vý nelze učiniti, když dítě se prve později po

porodu, ohledáno, kdy tělesný vývoj již pokročil.

Rovněž mohla by být praesumpce vyvrácela dikazem, že někdo jiný je otcem, což dokáže, když jiný v žalobě paternitní za otce byl již uznán. Rovněž mohlo by se otcovství jiného dokázati výtahem z matriky zrození, podle něhož někdo jiný za otce je zapsán. Nemanzelský otec může totiž být zapsán do matriky, ale jen na základě příjímání svého a ku své žádosti správci Duchovním úřad. něž předtím, spolehlivými svědky, kterých dává věci, že otce znají a vedají jméno, že je pravé jméno jeho. Znají-li Duchovní správce otce, stačí jeden svědek, jiný bude obyčejně knoť, ale nemusí to být knoť. Urdání matěino, není za podmínku zápisu, stanoveno § 164, jenž táž se jen k předpisům starším v Dv. Dekr. z 16. 1787 a patentu z 22. II 1791. č. 115 a doplněn je instrukcí uvedení matrik přidanou k Dv. Dekr. z 21. IX 1813

politické, sbírky zákonů č. 49, a Dv. Dekr. z 27. II. 835. no. 63.)

Jestliže se někdo přignal, vedle § 164 k otcovství, dokazuje to otcovství jeho, ale Dlužník za to může, že proti dikazu tomu připouští se odvolání, že zapsaný otec, není, neboť § 164, mluví jen o dikazu, a pro konstitutivní povahu takového příjímání se k otcovství, nemá se opravy žádat.

Na proti tomu nelze ovšem vyvrátiti praesumpci řečenou dikazem, že někdo jiný může být otcem, a resolutio, tudíž exceptio plurimum concumbentium připustiti, což také protokoly potvrdily.

Rovněž zaniká mrtví dítěte neb rodiče a rovněž může přejíti legitimaci v poměr jaký je mezi rodičem a dítětem, manželským.

§ 27.

Právní účinky poměru téhož.

Děti, nemanzelské, nepoživají, vůbec prav, rodiny a příbuzenství, nemají práva ku jménu, otcov, ani ku šlechtictví, ani ku erb, nebo jiným přednostem rodičů. Mají toliko jméno rodu, matčina (§ 165.) jejího šlechtictví tedy, neobdrží. Byla-li by provdaná obdrží dítě jméno rodu jejího.

Dítě, obdrží státní občanství a domovské právo, matčino § 28 obč. z. a § 6. Domov. z.

Rodičové, mají povinnost, by dítě, dle svého jmění, (nikoliv, dle svého stavu) vyživovali, vychovávali a zaopatřili. Dítě, není pod mocí, otcovskou svého otce, nijaký je pod pomocníkem, jiný by ovšem, mohl byti otec § 166.

Vychování, náleží matce, pokud otec a může to činiti, nemůže otec, dítě ji odejmouti. (§ 168.) Bylo-li by se obávat, že vychování, matčino, dítěti bylo by ku škodě, byl by otec povinen je vzíti, a u sebe, nebo na jmění

bezpečném, a slušném místě je chovati § 169.

Stav, v němž má byti dítě, vychováno ustanoví pomocenstvo, tak jako u svrotkin. Náklady, vychování, vyživování, a zaopatření dítěte náleží, na rodiče, ale, ovšem (§ 167-8) jen, subsidiárně (arg § 150) a to, náleží především, na otce, a po smrti jeho, jak o dluh, na jeho dědice (§ 167, 168, 171.). Pokud, nemůže, otec, náklady, ty činiti, devolují, na matku, a povinnost, svěcházi, rovněž, na její dědice (§ 167 a 171.)

Povinnost, k vyživě, trvá, pokud, dítě, nemůže se samo živiti (arg § 141.). V tom směru, pak, netoliko, vývoj, tělesný, bude, rozhodný, nýbrž, sluší, hleděti, k tomu, k čemu, dítě, se, vychovává, a jak, otec, nebo, matka, jsou, majetní.

Stalo-li by se, dítě, později, k vyživě, ne schopno, nastala by alimentaci, povinnost, opět. (Pohřební, útraty, stihají, rodiče, zajiště, rovněž, podle, obdoby, alimentace.) (K starších, osnovách, přímá, povinnost, k úhradě

útrat těch jako povinnost z povinnosti ali-
mentaci (se uvádí.)

Zaopatření má dítě, otec, pak matka,
věna a vyživu má dítě, matka § 1220.

Zaopatření nevyhledává poskytnutí
majetku, dosti, když dítěti byla poskytnu-
ta možnost, aby mohlo se živiti. Za se, mít
je na očích, že měřítkem povinnosti rodi-
čů je majetnost jejich, a že stačí, vždy, že dí-
tě prací, rukou, svých, může se obživiti.

Rodiče mohou, se stranou vyživu, vychová-
ní a zaopatření dítěte, se dohodnouti, ale
dohodnutí takové, nemůže býti právním dí-
těte nařízením (§ 170.) Tcť rodičů, ne-
mají povinnosti k alimentaci, ani jiných
povinností ani práva na přibuzenství, se
zakládajících. (§ 165.) Rodičové, mají prá-
va na proli dítěti, ale práva jejich, vztahu-
jí se jen podud, pokud toho účel, vychování
vyhledává (§ 166., 168., 169.) Ale matka

nemanželská, má je právo na povinný pro-
díl, má zájisté i právo k alimentaci (§ 754,
756., 763., 795.)

- C. -

Legitimace.

O legitimaci.

Legitimace, nazývá se, ovšem, účinek jis-
tých skutečností, že dítě, nemanželské, poklá-
dá se za, manželské, zcela nebo s jistými
omezeními.

Občanský zákoník § 7 legitimaci zná:

1.) legitimaci, která, obvyčejně, se zove zá-
konnou - legitimatio ex lege -; ona, vztá-
huje se k dítěti z neplatného manželtví a
má podle znění zákona, místo, ve dvou pře-
p. větech:

a.) jestliže překážka, manželská, později

byla zdvižena (§ 160.) Jak materialie, dokazu-
 jí, mieniemy byly rovněž případy, kde
 překážka dispensací byla zdvižena (§ 160.)
 jako kde přestala sama sebou, ale pouze pří-
 padnosti takové, kde neplatné manželství
 tou cestou došlo platnosti. Nemůžejí tedy
 semu případnosti nejvíce sem počítane, kde
 překážka prominula byví prominuta a
 konvalidace se stala, a případy, kde po-
 minulo právo platnosti manželství ode-
 přiti.

Ale konvalidace dle § 88 působí nazpět, a
 manželství považuje se od počátku za platné
 a prominulo-li právo platnosti manželství
 odepřiti, je manželství rovněž od počátku
 platné a obojí ty případy systematic-
 ky sem nemáležejí.

by jestliže aspoň 1 z rodičů bez viny své
 překážky manželské neznal, totiž man-
 želství za platné považoval, je-li tedy

manželství putativní. Bona fides vyhledává
 se v čas zplacení dítěte, tedy aspoň na počátku
 10^{ho} měsíce před narozením dítěte.

Výnimka v příčině manželství, jiný
 vadí překážka § 62, a § 64 nemá již plat-
 nosti, patentes manželství z § 56. zruše-
 na byla pro osoby, jeliž věci manželské povu-
 zovat bylo dle nového toho zákona manželstvé-
 ho. Pro osoby k nimž zákon ten se neztáhos-
 val zrušena byla císařským nařízením z 3/II.
 1858. č. 92. ř. z.

Zákonem z 25/V. 68 č. 47. ř. z. zrušen je zá-
 kon manželství z roku 1856, ale výnimka ře-
 čená pro osoby, pro něž zákon ten platil
 obnovena nebyla, nebo zákon z roku 1868.
 uvádí v platnost jen předpisy II. hlavy
 občanského zákoníka.

Dítě z putativního manželství povu-
 zování zvláště z toho jmění, které naříže-
 ními rodinnými zvláště p. vyhrazeno

dětem manželským.

2.) Legitimace per subsequens matrimonium. § 161. Na vřiditěte, nezáleží tu nic. Zákon, nevylučuje z legitimace žád-
ných dětí nemanželských. Děti per subsequens matrimonium legitimované, stojí s man-
želskými na rovní. Dělnky legitimace po-
čínají okamžikem sňatku, a neodvácí se
zpět k okamžiku narození dítěte. Děti legi-
timované nemůže tudíž dětem manžel-
ským mezi tím narozeným odněti uaby-
lých práv, ale nad to v tom je modifikace
jinak stejného postavení dětí, že nemohou
dětem takovým, odepřít práva proso-
genství "

Dítětem legitimuje se i potomstvo
jeho, rozumí se manželské § 161. Patent z 22/II.
1791. č. 115, sb. z. s. ustanovil: Vězmau-li se
rodicé teprve po smrti nemanželského dítě-
te, že potomstvo po něm zůstale legitimováno

nebude. Patent ten, obě zákonníkem byl zrušen.
Materialie pak, svědčí, že zákon občanský, stano-
visko tohož patentu opustil, passus, souvě, i ke
Nachkommenchaft " měl právě vytknouti, že také
potomstvo bez, všech rozdílu se legitimuje. § 161.
Podotknouti, sluší, že dikaz, manželství, i okov-
ství nemanželského, i po smrti toho kterého ro-
dice, neb obou jich, může se provésti.

Čl. XVII. zákona z 1/VIII. 95 č. 110, ustanovil, že
po smrti domnělého otce, otcovství, může se na-
jisto postaviti řázením, resporním, de pa-
tentu z 9/VIII. 54 a podobně i bezvinná, nevědo-
most překážky manželské.

Legitimace per subsequens matrimonium
poznává se v matrice.

3.) Legitimatio per rescriptum prin-
cipis. § 162. Žádati zař, mohou rodicé, neb
jen otec, nebo ač je to sporní, matka sama,
pro níž ač, nebude praktického interese.
Dítě musí svoliti, není-li své právo třeba

provolení poručenského soudu, jenž poručníka slyšeti má § 263 z. 54. Žádost podati je u soudu 1. stolice (113 a 109 živ. normy?) soudu v celním se výnosu dobru pro zdání předložiti ji ministeriu práva, jenž císaři zprávu podá (§ 264 patentu z r. 54.)

Rozhodnutí císařské dodá se skrze soudu, ale účinkuje hned jak se stane. Soudu má se skrze vládu zemskou postarati, aby legitimace v matrice byla poznamenána § 265 z. r. 54.

Účinky legitimace ustanovují se rozhodnutím zeměpanským, mohou tedy býti rozdílné, podle toho, jak byly povoleny. Vždy obmezují se na poměr mezi žadatelem a dítětem, do rodiny rodičů dítě nevstupí a nenabude tu práva, proto je také z nástupnictví fideicomissu vyloučeno. Podle znění zákona legitimace může se žádati buď toliko za tím účelem, by dítě tak jako manželké nabylo přímosti stavu, anebo, aby nabylo práva ku jmění svobodně dědicněmu, anebo obojí. Tím neměly

však býti vytečeni jedniče, možné účinky, nýbrž jenom účinky nejzávažnější, ostatních členů rodiny již se dotýkající, k nimž legitimace časá hrouti může a dočasně má. Sluší za to říci, že ve vytečeních, mezech dítě uvedeno býti může v postavení dítěte manželského k tomu kterému rodiči, takže nastane u přívětivě vzájemná alimentace resp. povinnost její, i pro občanská, může nastati.

1. úřad § 162 měla jen příkazně připomínati, že nemanželský původ není defektem, který by vylučoval z řádu, celá podobně a proto nemá místa § 20. legitimus plena obecného práva, která měla odstraniti jen defectus natalium.

- II. -

§ 29.

Poměr adopce

Poměr adopce vzniká adopcí. Adopce

je jednaní, které záleží:

1, ze smlouvy, kterouž strana-adoptant-
strana Druhou-adoptanda přijí-
má za vlastního. To je poměr zvláštní přípo-
dobu poměru mezi manželským rodi-
čema a dítětem. Je-li adoptandus v moci
otecovské potřebuje je přivolení, a to
také stačí. Nemá-li v moci otcovské, třeba je
přivolení matčina, ať je matka poručeni-
cí (či-li nic a třeba byla nemanželská),
poručnická, a poručenského soudu (§ 181 o. z.,
257 patentu z roku 54 a §§ 113 a 109 juris. normy)
Avšak je-li adoptandus již neprávem, ať
jeho manželství je na živu, potíká se rovněž
volení otcova (§ 181 o. z.) Proti neprav-
dovému převedení potěbného volení, lze si všim-
stižovati u soudu (§ 181 o. z.) Smlouva řeči-
ná, musí být písemně, nebo před soudy zří-
zená (§ 257 patentu z roku 54.) —

2.) Soudního potvrzení této smlouvy

Stupický: Právo rod. rak.

arch. 17.

(§ 258 - 60 patentu z r. 54, pak §§ 113, 109 juris. nor-
my, § 181. je v tom kuse změněn)

Podřízení zapisí se do soudního protokollu, a
listina zřízená zachová se u soudu (§ 262 pa-
tentu z r. 54.) Podřízení tímto, jeloz soud, de-
přítí nemůže, není-li překážky zákonné, je
akt adopce teprve dovršen.

Jeloz-li adoptant, nebo adoptandus pře-
něž potvrzení sděleno, nemá adopcce účinku
(Nov. Dekret z 28/II. 1837, č. 209. sb. z. s.)

Adoptovati nemohou, kdo mají své
vlastní descendenty, manželské, a kdo slibi-
li plavě bezženství (§ 179.) Sporné je, sluší-li
jej extensivně vykládati i na Duchovní vět-
ské. Podobá se, že znění téhož §^u souvisí s mí-
něním, tehdy rozšířeným, že povinnost du-
chovních, světských, žiti v bezženství, za-
kládá se rovněž na slibu.

Ostatně mohou, netoliko osoby mužské
adoptovati, nýbrž i ženské (§ 179, 182.) Prá-
vo Stupický: Právo rod. rak. arch. 18.

volení svého manžela; adoptant nepotřebuje (§ 175 o. z. a. Dr. dekr. z 21/IV. 1820 č. 1659.) Manžele mohou jedni a touž osobu zároveň neb postupně adoptovati, ale zákon patrne adopci v jedné a téže rodině předpokládá, a od 2 osob, jež nejsou manžele, jedna a táž osoba nemůže býti adoptována. Nýž adoptant může však více osob adoptovati. § 179. Děti vlastních nemí však adoptant mít. Adoptovaný býti nemohou nemanzelské děti adoptantovy. (Dr. Dekr. z 26/IV. 1816 č. 1206.) Adoptant musí být aspoň 50 let starý a adoptandus musí býti aspoň o 18 let mladší.

Podmín adopcí zruš se smlouvou mezi adoptantem a adoptovaným (§ 185 o. z.)

Letitý adoptovaný může smlouvu tu učiniti sám, k tomu svolení otce nepotřebuje. Negletitý potřebí má přivolení zástupce a soudce (§ 185.) Zástupcem, přezal-li adoptant moc otcovskou, bude kurator

ad actum zřízený. Zůstal-li adoptovaný u moei pookrevního otce svého, bude to tento. Svrtí adoptantovi poměr adopcí v účincích svých se nezměňuje.

Co se týče účinku adopcí, podstatný účinek, jež smlouvou nemůže býti vyloučen je, že adoptovaný obdrží jméno adoptantovo, adoptují-li oba manžele jméno mužovo, adoptuje-li žena provdaná sama, obdrží adoptovaný její jméno podové. Svě jméno adoptovaný podrží i šlechtictví. Šlechtictví adoptantova neobdrží, k tomu bylo by potřeba volení zeměpána (§§ 182, 184 o. z. a § 261 patentu z r. 54.) Nebude-li smlouvou jinak ustanoveno, nastanou mezi adoptantem a adoptovaným a jeho potomstvem v pokud zákon výjimeky učiní stejná práva jako mezi manželským rodičím a dětmi. § 183, 184.

Ke k ostatním včleněním rodiny adoptantovy v poměr jeho dítěte manželského ne-

přijde, a na ně se adopce účinnky svými neztahuje, třebaš ovšem reflexivně účinnky její, ostatních členů rodiny se dotkly na př. při successi, intestatní. Tedy ovšem není mezi nimi a adoptovaným povinností alimentacní ani povinností a práv poručenských. Adoptovaný ve fideikomiss nastupovati nemůže § 755, srov. § 618. - Geschlechtofolgen.

Výnimkou v 1. větě § 183. Doležnou neposkytuje zákon adoptantovi pro adoptovaném intestatního práva dědického § 756., dále není poněkud adopční překážkou manželskou. Další nerovnosti jsou v ohoru práva dějného, jak již bylo řečeno adoptovaný ne nabyvá adoptantova šlechtictví a ne nabyvá také šlechtictví později jemu uděleného. Adopce nezakládá se právo Donovské (š. b. Donova zákona), podobně nemají děti adoptované státních příslušníků dle předpisů o zaopatření vdov a sirotků stejných nároků na pensii ja-

ko dětí manželské. Ve své pokrevní rodině pozdrží adoptovaný práva svá (§ 183.)

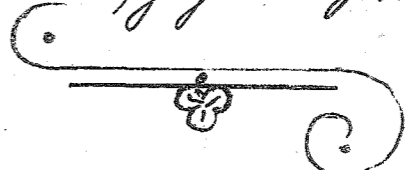
Schovanství.

Vedle adopce zná zákoník občanský schovanství t. j. vzetí dítěte ve schování a vyživování.

Poněkud ten může býti prováděn smlouvou s otcem neb poměrníkem dítěte, která potřebí má schválení soudu, vrchopomocenského, jestliže dítěti se závazky uloží nebo práva jeho omezí. Není-li smlouvy není vyžádána žádná strana.

Chovatelé mohou schovance, jehož dále nechtějí vrátiti, a musí jej vydati, když rodiče toho žádají. Není-li smlouvy a není-li jinak nepochybné, že chovatelé neposkytovali výživu toliko z dobroty, nikoliv ani mo donandii, nemohou žádati náhrady.

Zákon pokládá, že jednají s ním slem stědrým.

III.

Poučeníství a opatrov-
nictví.

§ 30.

Pojem jejich.

Poučeníství znamená zákon poměr
přávní, ve kterém jistě osobě z uložení sprá-
vy státní, a pod její dohledem přísluší pé-
če o osobu a jmění nezletilého, jenž péče
občanská nepožívá (§§ 187, 188). Poměr takov-
ý pro nezletilého založený může však ze
zvláštních důvodů přes věk nezletilosti bý-
ti prodloužen, a zove se i potom poučeníství.
Opatrovnictví znamená zákon

poměrů ty, kde způsobem týmně příležití někó-
mu péče o záležitosti osoby, takové, která
nikoliv pro nedostatek věku, nýbrž z jiných
příčin záležitosti těch sama opatrovati
nemůže (§§ 187, 188, 269.); zahrnuje tu:

a) případy, kde uložena někómu
péče o veškeré záležitosti osoby, takové, která
pro jinou příčinu, než nedostatek věku, sa-
ma těch záležitostí všech opatřiti nemůže,
jako opatrovnictví nad osobami na duchu
chorými, nad marnotratníky a hluchó-
němými (§§ 273, 275.)

b) případy různé, kde uložena péče
o jmění jistě, jehož subjektu dispozice je
odmáta, na př. opatrovnictví nad jmě-
ním jehož nikoliv (§ 182. patentu z r. 54),
správcovství konkursní, nebo jež subjek-
tu nemá a správy potřebuje, a na př. opa-
trovnictví pozůstalosti

c) případy, kde uloženo je opatře-

ni jistých práv, a jednáni, jejichž účastníci jsou nepřítomni (cura absentis § 276.), nebo nejsou jisti, (opatrovnictví určitého nenarozeného, § 22, 274., curator posteritatis), nebo nejsou soudy zřídmi. Dále zahrnuje sem:

a) případy, kde uložena péče jen o určité záležitosti osoby pod mocí otcovskou nebo poručenskou, nebo pod opatrovnictví postavené, jež otec, poručník, či opatrovník nemůže opatřit.

Ve případech pod lit. a), uvedených je cura personarum, opatrovnictví osobní, ve případech ostatních je cura rei, opatrovnictví věcné. Vnitřního rozdílu mezi poručenstvím a opatrovnictvím osobním není žádného: uvádí se někdy, že při poručenství přísluší péče o osobu i majetek, při opatrovnictví nikoli, avšak při opatrovnictví na vůči chorého náležejí opatrovníku bezesv. v. pochyby i péče o

osobu, uvádí se dále, že jenom poručníkovi příleží péče, a moc vychovávací, nikdy opatrovníkovi: to jest správné, ale vlastně je to rozdíl jen po stránce faktické, ježto jenom při osobách věkem nedostatečných péče a vychování je, a potud není rozdíl ten charakteristický, že poručník zřízený, uzeletilci, vychování již odrostlému péči, a moci té mít nebude.

Všeliké poručenství a opatrovnictví děje se pod dohledem moci státní. Tato vykonává dohled ten, skrze soudy. Soudové jako úřady na věci poručenské a opatrovnické, dohlédající slovou, úřady, vrchnoporučenskými a opatrovnickými.

- St. -

Poručenství.

§ 31.

Lůzenní poručníka.

Poručník zřizuje se:

1.) nezletilým dětem manželským, ex lege nebo per subsequens matrimonium legitimovaným, pak dětem per rescriptum principis legitimovaným, jež přišly pod moc otcovskou, otec, jež legitimaci jejich vyžádal a dětem adoptantovým, jež přišly pod moc adoptantovu, když otec či adoptant zemře (185.), nebo moci otcovské pozbude (§ 177.), nebo moc jeho bude stavena (§ 176.)

2.) dětem nemanželským (§ 166.)

Dětem, jež naležají se v opatrování, pěst. čince nebo nalezince, nebo mimo ústav pod dozorem řiditelství se vychovávají, nenst. nově se poručník, leč by měly jmění, nemovitě, neb movité přes 525 zlatých: řiditelství zastává pro ně úřad poručníka, (Dvor. Dekr. z 17. VII. 1822. č 1888 sbírky zák. soud.)

Zemře-li cizinec a zanechá v Rakousku dítě nezletilé, má mu soud ustanoviti pro-

ručníka, na tak dlouho, než příslušný úřad a zemanuský učiní opatření jiné (§ 183 pat z r. 54.)

Soud ex officio zříditi má poručníka, jakmile vědomosti nabude (§ 190.) Nastane-li potřeba poručníka zříditi, jsou přibuzní dítěte i osoby jinaké blízké povinny oznámiti soudu, učiniti, rovněž političtí úřadové, dále duchovní i světská představení obcí, mají k tomu přihlížeti, alyž soud vědomosti dále (§ 189.) Řiditelství, pěst. činců, a nalezinců, má ji oznámiti, když nabytím majetku, nebo vyjitím z ústavu dítěte, potřeba zřízení poručníka pro ně nastane (cit. Dvor. Dekr. z r. 22.)

Poručníka zřizuje soud, ale z jistých důvodů jistým osobám vzhledá právo, by poručenství jim bylo svěřeno. Důvody, ze kterých poručenství takto se defernuje jsou:

1.) poslední nařízení otce, rozumné se moc majícího (§ 196.) Nařízení takové vyhledává formy posledního poručení,

stačí jakýkoliv projev, marginární rubrika vytyká jen běžné pojmenování, a nelze pro ni smysl zákonného ustanovení obzovouti.

Jmenoval-li otec někoho opatrovníkem jmění, pokládá se, že chtěl mu svěřiti také dohled na osobu dítěte a mlti jej, tedy poručníkem (§ 209).

Poručník může také na čas nebo pod resolutivní výminkou býti povolán (§ 256.) Jiný poručníka nemůže ustanoviti: jmenovali ho matka nebo někdo jiný zůstavitel dítěti majetek nějaký, bude jmenovaný povolán jen za opatrovníka téhož jmění (§ 198.)

2) Jistý příbuzenský poměr k dítěti aneb, jak se říká, zákon. Původ ten působí, když není někdo povolán nařízením otcovským. Nejprve povolán je děd se strany otcovské, za ním matka, pak baba se strany otcovské a potom po nich nejbližší mužští

příbuzní a je-li více stejně blízkých, ten, jenž věkem je starší (§ 198.)

Ne-li nikdo povolán nařízením otcovským zákonem, jmenuje se poručníka dle vůle své hledě k způsobilosti jeho, k jeho stavu, jmění a ucellosti (§ 199.) Tím by mohl ustanoviti poručníka na čas nebo pod resolutivní výminkou (§ 256.)

Patnáct, že poručenství nad nemajícími děťmi bude vždy tutela, dativa, a nad děťmi per rescriptum principis legitimovanými může býti jen tutela testamentaria nebo tutela dativa.

Poručníku může býti i více jmenováno, jestliže otec více jich povolal (§ 210.) Je-li matka nebo baba k poručenství ustanovena, má se jmenovati spolu poručník, při čemž hleděti se nejprve na projevovou vůli otcovou, pak na návrh poručnice a konečně na příbuzné poručencovy (§ 211.) Když poruč

nice vystoupí z poručenství, má se pravidelně poručenství vznešti na spoluporučníka.

Poručníkem se může stát jen osoba způsobilá: jmenuje-li se, nezpůsobilého, je jmenování to neplatné (§ 196., 198.)

Absolutně nezpůsobilí jsou:

1, kdo pro nedostatečný věk, pro oady těla, nebo ducha, nebo z jiných příčin svých vlastních věci spravovati nemohou (§ 191.)

Vedle téhož paragrafu byli absolutně nezpůsobilí i ti, kdo pro zločin byli odsouzeni, podle novelly z 15/XI. 1867 č. 131. ř. z. má však soud v konkrétním případě rozhodnouti, jsou-li způsobilí čili ne a důvod řečený správně, tak i jednoduše s důvodem právě uvedeným.

Relativně nezpůsobilí jsou a to jen ti jsou výjimečně způsobilí:

- 1, osoby ženské (§ 192.), jenom matka a bába, a strany obcované jsou způsobilé (§ 198.)
- 2, řádoví duchovní, kteří však poruč-

nky ze zákona, mohou se státi (§ 192.) Rytíři německého a malteského řádu mají potřeby dispense velmistra svého?

3, obyvatelé cizích států, povážlivě mimo případ poručenství zákonného (§ 192.)

Jen výjimečně nezpůsobilí pak jsou:

- 4, osoby, jež otec z poručenství vyloučil (193.)
- 5, ti, kdo s rodiči, nezletilého nebo s jinými samými v nepřátelství žijí (§ 193.)
- 6, kdo nezletilý, buď již v rozprávkách není, nebo zaplacení byti mohou (§ 193.)
- 7, konečně osoby, jež v zemi, kde nezletilý má svůj soud, buď se nezdržují, nebo dále tráviti vzdálení se musí, nemají se zprovidla, nebo novovati (§ 194.)

Kdo poručníkem je jmenován, musí říci, že na se vzíti (§§ 200 a 203.) Omluviti se mohou vedle § 195., jehož vytečení je tato:

- 1, světští, duchovní,
- 2, vojínové, skutečně sloužící, a vojní úředníci

3) ti, jimž je 60 let,

4) ti, jimž náleží pečovat o 5 dětí, neb vnuků;
koncnie

5) ti, kdo spravují jedno obtížně poručenství
anebo troje menší.

Zákon nazývá polečné důvody omluvné
dobrovolnými, freiwillige Entschuldigungs-
gründe) marginární publiká §^u 195), v přípa-
dech nezpůsobilosti, mluví o omluvě nutné
(notwendige Entschuldigungs) marginární pub-
rika §^u 196); přidržuje se tu ovšem nepřipadné-
ho způsobu obvyklého v obecné doktríně a zaklá-
dajícího se na jistých obratech v pramenech
(excusantur a magistratu)

Soud vchnoporučenský má poruční-
ku jmenovanému navržit, aby ihned poru-
čenství přijal, a kdyby se zdráhal, má jej pří-
hodnými prostředky k tomu přidržeti (§§
200 a 203) chce-li se poručník omluviti, má
to ve 14. dnech témuž soudu, anebo svému

osobnímu soudu oprávniti (§ 201), pojději, mlu-
že se již) táhnouti jen k důvodům nově nastá-
lým (§ 257). Podobně povinnen je ohlásiti svou
nezpůsobilost, jinak práv je ze škody? Soud musí
nezpůsobilého odstraniti, jakmile o nezpůsobi-
losti jeho zví. (§§ 200, 202 a 254 obč. z.)

Obdržej rozkaz soudní, má poručník podle §^u
205. slíbiti plnění výše povinností, a obdržej de-
kret poručenský, který mu slouží za legitimaci.
Jenom od děda, matky a bráby se zmíněný slib
nejdá. Co poručníci slíbují, napíše se jim, podle
kretu (§ 206). Také spoluporučník, má slíbiti, a
obdržej dekret (§ 212). Kauce položití poručník
není povinnen.

§ 32.

Průběh poručenství.

Poručenství přestane:

1) smrtí poručence (§ 249.)

2, když poručenec dojde zletilosti (§ 251) Souč. vrech. poručenský, může však z vhodných příčin k žádosti anebo po vyshýjení poručníka a příbuzných prodloužení poručenství na neurčitou dobu, další náříditi (§ 251). Voláři příslušnímu má se dáti o tom vědomost (§ 184. patentu z roku 54.)

3, když poručenci leta byla prominuta (§ 252) Souč. vrech. na prve zřádu poručníka) a třeba nejblížších příbuzných, může poručenci leta prominouti a jej za zletilého prohlásiti, když on 20. rok dokoná. Poručenci vydá se o tom listina a od jejího účinné účinky prominuti počínají.

Vedle druhého pětý § 252, poručenec nabude prominuti let, povolili mu úřad provozovati nějaký obchod neb živnost. Úřadem tím se úřad živnostenský. Podle živnostenského řádu z roku 1859. živnosti jsou po právidlu svobodné a jen výjimkou koncesiované a § 2. (původně

H.) živnostenského řádu ustanovuje, že k samostatnému (osobnímu) provozování živnosti vy-

hledá se zpravidla svéprávnost. Řečena 2. učta neplatí nyní jen pro živnosti koncesiované. Myšlenka řečeného ustanovení je: kdo samostatně provozuje živnost, že má mít svéprávnost. Jestliže tedy úřad zletilému dopustí provozovati samostatně živnost svobodnou, bude on svéprávným. V ten smysl také ministerké nařízení ze dne 19/III. 1860. č. 2172, Druhou pětý § 252. vyložilo připomínaje, že k prohlášení svobodné živnosti nebo k zakoučení o koncesi poručenec potřebuje svolení poručníkov a vrech. poručenského úřadu (dv. Dekr. ze dne 27/IX. 1815. č. 1174 sb. zák. s.) Aby poručenec 20. rok dokoná, není potřebí.

Provdáním poručnický obnove se jinou poručníkov a na opatrovnictví majetkové, soudu pak uvážiti jest, nemá-li ono se svěřiti, může (§ 260. o. z.)

H.) Byl-li poručník zřizen za přávního zastavení noci obcovské (§ 176. o. z.), přestane poručenství (§ 250), když toto zastavení přestane, a jak

se rozumí vůbec, musí přestat, když dítě legitimaci nebo adopci přijde pod moc obecnou.

On i úřad toho kterého poručníka přestane:

1) smrtí jeho (§ 249.)

2) propuštěním z jeho povinnosti úřední.

To se má státi:

a) když on poručenství, le povinnosti své nespravuje, zejména také, když nařízení soudu přes pohánění jeho neposlechne (§ 254. odst. 1. a 2. patentu z r. 54.)

b) když nalezne, bude, nezpůsobilým nebo shledají se při něm vady takové, pro něž by dle zákona poručenství nemohl, na se vzíti; poručník takový je povinen to ohlásiti a propuštění to žádati (§ 254. a 257.)

c) projde-li čas na který, anebo dostaví-li se výminka rozpravací, pod kterou poručník byl ustanoven. Provdá-li se matka nebo baba která má dělní poručenství, má, uváží soud, mají-li se v úřadu ponechati; matka sama, anebo spolupo-

ručník má soud, o zvrácení učiniti (§ 256.) O provedení poručenky stala se již zmínka (§ 260.) Podle vkladu citovaného Dvorního Dekretu ze dne 14. III. 23. z 1888, sb. z. s. propustí se následně po případě poručník, když sirolek přijat byl do siročince, neb ulegince.

3) Propuštěním k žádosti poručníkově, to se má státi:

a) nastane-li příčina, nějaká, která poručníka dle zákona úřadu poručenického byla sprostila (§ 257.)

b) jestliže na poručníka složeno bylo poručenství jako na nejbližšího příbuzného a vyšlo pojedí, na jevo, že tu je příbuzný bližší a způsobilý (§ 258.) To rovněž, musí, mít platnost, když vyjde na jevo, že jiný povolán je jako tutor testamentarius, a rovněž to, musí, mít platnost, je-li tutor datus, a vyjde na jevo, že je tu jiný, jenž, má, v zákoně, obecném, neb zákonem povolán je.

4) konečně propuštěním k žádosti osoby jiné.

Jiný žadatel může za propuštění poručnickovo v těchto případech:

a) Ustanovil-li soud někoho, jenž není příbuzný, do roka, může každý příbuzný - počítaje patrně od doručení dekretu poručenského - žádati, aby poručenství jemu bylo odezdáno. (§ 259.) Podle obdoby sluší za to míti, že také ten, kdo posledním návrhem je ustanoven, může to žádati, když ustanoven je tutor legitimus nebo dativus.

b) Byl-li ustanoven příbuzný, nemůže příbuzný bližší žádati, aby mu poručenství převzato bylo postoupeno, leč nemohl-li se prve hlásiti (§ 258.)

c) Matka a bratr, byli-li v čas zřízení poručenství nezletilí, dojdoude zletilosti, mohou žádati, aby poručenství na ně bylo ozneseno (§ 259.)

Sluší za to míti, že také v případech tit. b.) a lit. c.) platí lhůta jednoroční v § 259. ustanovená. Odstoupení poručníka pravidelně má se

stati koncem roku, když nástupce správu jině ní řádně přijal, vidí-li však toho potřebu, může soud odejmouti mu poručenství ihned (§ 261.)

§ 33.

Úřad poručníka

Péče poručníkovi náležející vztahuje se jednak k osobě a jednak ku jmění poručence (§ 209.)

I. Po stránce osobní poručník, rovněž jako otec, má povinnost a právo pečovati o vyhlášení poručence a přivedení jeho ve stav, aby se trvale vyživovati mohl, avšak o věcech příležitostných a pochybných, např. když jde o povolání poručence, má vyžádati si nauceň a povolení soudu, v obvodu poručenského (§§ 216, a 220.) Cho- van má býti poručence u matky a to třeba poručenství na se neozla, jenom, když by dobro jeho toho vyhledávalo, má se státi opatření jiné (§ 218.)

Náklad na výživu a vychování vyměří soud hledě k manželství, otcovu ku jmění a stavu poručence a k ostatním okolnostem (§ 219.)

nepostačí-li příjmy, může se s přivolením soudu odhrnouti i na kapitál (§ 220). Nemá-li poručence žádného jmění a není tu osob, dle § 143. k, alimontaci povinných, ani se poručník u veřejných dobročinných nadání a v ústavech pro chudé a po případě u domovské obce poručencovy pomoci domáhati (§ 221. o. z., §§ 22, 23, 26. zákona Dom. ze dne 3/II. 1863. č. 105 ř. z.)

Stanou-li se důležitější jmění v poručence stavu, má poručník soudu zprávu podati, také soud sám může jich i v jednotlivých případech vyžádati (§ 238. o. z., Vor. Dekret z 17. 26 č. 158.)

O pověhě prohlášení a přivolení poručníkovské mátku poručencova a jeho adopei byla již řeč (§§ 49, 245, 181 o. z.) O případě, že poručence ujmě se do služeb viz § 246.

Poručníkovi náleží zastupovati poručence na soudu; poručence sám může na soudě volně vystupovati, pokud může volně zeizovati. (§ 243. o. z., a § 1. a 2. civilního řádu soudního.)

II. Po stránce majetkové příleži poručníkovi péče o bezpečné a užitečné uložení, a tedy i roz-
množení jmění poručencova. Jmění poručencova musí se bez prodlení, třeba i dříve, než poručník byl zřízen, inventurovati a odhadem vyšetřiti a zajistěti bez ohledu na to, že otec, neb jiný pořizovatel, nešetilému zřizující byl to přikázal. (§§ 222 - 227 o. z. a § 92. pat. z r. 54.) Inventář zašlouá se u soudu a poručníkovi vydá se přepis (§ 224.) Jistoty poručník skládati nemusí.

Poručníkovi náleží správa veškerého jmění poručencova, pokud výnimčně správu jistého majetku (§ 246, a 247) není poručenci zřizována. Zvláštní ustanovení o správě poručencova jmění jsou:

1) statky nemovité mají se poručenci zachováti, jenom z nouze nebo k patřnému užítí, nešetilého mohou se zeiziti, ale jen s přivolením soudu a pravidelně jen veřejnou dražbou, z důležitějších příčin může soud povoliti pro-

dej z volné ruky (§ 232.) Pachtu větších statků mají se rovněž pravidelně jen veřejnou dražbou diti (§ 188 patentu z r. 54.)

2.) Z hotových peněz, jež se najdou nebo jež dojdou, má poručník povržeti, kolik na vy- chování nezletilého a k řádnému provozová- ní hospodářství je potřebí, ostatek, pokud není jich potřebí k zapravení dluhů, má se pro přeš- ně uložiti. (§ 230.) Z přisob uložení ustanoví soud, jenž poručníka přijeti má (§§ 230, 235.) Poručník má co nejdříve přisobná opatření učiniti, po- nechá-li se mu uložiti, potom je obstarati a ve lhůte přiměřené se vykázati (§ 235. a § 193 p. z r. 54.)

Uložiti se mohou peníze:

- a) zakoupením nemovitých statků (§ 194 patentu z r. 1854.)
- b) zapůjčením peněz soukromým na zákonnou jistotu hypotekárně. Jistota ta- ková t. zv. pupillární, sirotčí, je tu pro tehdy, když propálením zá půjčky připočítána je i

čímna předcházející (tedy i daně a zleté úroky) dím nebude zavázán, výše polovice, a pozemek jiný výše 2/3 své hodnoty (§ 230 o. z. a §§ 194-198. patentu z r. 1854.) Do dlužního listu má se poj- monti doložka t. zv. pupillární nebo § 195 pat. z r. 54, je totiž věřitel žádati může kapitál i s úrokem dlužnímu, kdyby úrok neb ustanove- ná splátka listinná nejdéle 6 neděl po splat- nosti nebyly zapraveny. V praxi často se ještě ci- tuje § 4. Dvor. Dekretu z 18/X. 1792. č. 62. Při pře- zeti kapitálu, kde by doložka to ve dlužním lis- tu nebyla, musila by se zvláště ustanoviti (§ 195. patentu z r. 54.) Na statky fideicomisní nesmí se peníze poručněno ukládati (§ 200. pat. z r. 54.), rovněž nesmí se ukládati na domy s reversem devolucním (Dvor. Dekret z 30/III. 40 č. 18.) Na movité zástavy se půjčovati nesmí (§ 198. pat. z r. 1854.)

c) zakoupením rak. státních a jiných ve- řejných jím na nově portavených dluhopisů

zástaovních listů, vydaných se schválením státním, s ustanoví pod dohledem státním v stojících a prioritních knihopisů železnic, rakouských, jež požívají státní garancie za zrukování a splacení kapitálu (§ 194. patentu z r. 54. a dále i srov. ustanoví, o min. narižení ze dne 5/XII. 87. č 41. věstníku ministerstva spravedlnosti a ze dne 9/X. 80 č 42. věstníku ministeria kulho.)

d) uložení v rakouských spořitelnicích až do výše 525 zlatých, a konečně

e) uložení v kumulativních pokladnicích srotačích (§ 194.)

3. Movité jmění, jež ani k potřebě nezáleželého, ani rodině na památku ani z povážlivosti otcova, nemusí se schovati, ani jinak prostředně, nemohou se užiti, musí se veřejně prodati a co se veřejně licitaci nebylo prodáno, může poručník s povolením soudu i pod odhadem se prodati. Donovní usnášení může se rodičím a spoludědicím v odhadu

ceci z ruky přepustiti (§ 231.) Špecí, jež se mají uchovati, klenoty a jiné drahé věci, uložiti se mají ve schování soudní (§ 229.)

4) Losy státní a papíry slocovatelé, výhrami, nesmí se zeigiti, leč by to bylo nebytré anebo k patnému prospěchu poručníkovu (§ 201. pat. z r. 54). Akcie, a jiné papíry v nichž jmění si ročí, nesmí se ukládati, mohou k návrhu poručníkovu, tedyž není žádného nebezpečství, tak dlouho se zachovati, až najde se výhodnější příležitost k jejich zeigování.

5) Pohledávky nepojištěné mají se pojistiti a není-li to možno, vybrati, jenom podílem, nemá se kapitál vyprovádati, třeba nebyl zákonně pojištěn, leda, že by se bylo správně provedlosti právati, že by poručínek kapitálu poj byl (§ 236 o. z., a § 202. pat. z r. 54.)

6) Obchod anebo továrna mohou se k uvážení soudu s dvěma poručíky a parna, svěditi, anebo, neměli poběžných vlastností, či ne.

může správy převzít, správci věci zvalému. Pouč-
ník může však každé chvíle v knihy malířůti
a vysvětlivky požadovati. (§ 206 par. 2 n. 54.)

F) Imbrouy, jimiž se o jmění nebo dů-
chodech poučence opatření činí, mají se, pokud
bez patrné újmy poučencovy tak lze, obmezova-
ti na dobu jeho nečinnosti. Proto, nemají se na
delší dobu peníze bez výpovědi ukládati a maj-
ny a společnasti ugovírati (§ 188 par. 2 n. 54.)

Konečně:

G) Dpisův dlužnív a jiné důležité listi-
ny mají se vzíti v soudní schování, pouče-
níkovi mají se vydati počábné, opisův.

Potřebná právní jednání může pouče-
ník sám jménem poučencovým, činiti, neb
může jednati poučence, jestliže z dětských let
vyšel, s potřebným povolením poručníka
vým. (§ 1034, a § 65: obc. z.), ve všech záležitostech,
které, nenáleží k řádnému hospodářství, a které
jsou povahy důležitější, potřebí však přivolání

soudu (§ 233; záležitosti, jež paragraf ten, uvádí
vytknutý) jsou demonstrative: „also.“ Kapital
splatiti se může poručníkovi jen se svolením
soudu, ale dlužník může platiti i přímo, soudu
(§ 234.)

Zákon, mluví o bezprostředně, a prostře-
děně, majtkové správě (immittelbare und
mittelbare Vermögensverwaltung); prostře-
děnou rozumí zastupování poučencova ma-
soudě, a spolupůsobení při smlouvách jeho (§
243 a 244.)

Poručník má úřad svůj spravovati s be-
stíností poctivého a pilného hospodáře, a že
pověden je z každého nedopatření; za osoby pod-
řízení, kolik by, jejich přivedení záležitosti po-
učencových užívá, zodpověden je, jen pokud
se mu může přičísti culpa in eligendo (§ 264,
kterýž sloven „wissentlich“ zajisté neměl
nebyliti se od zásad všeobecných, jakož také
ze slov, ačch, dieser Nachlässigkeit wegen.)

vítá). Je-li své správy musí poručník co nejdříve
du. vchno poručenskému počet činiti (§ 238.)

Dovolozen, může býti poručník:

a) od zřítavitele, ve přičině toho, co z
dobré vůle, byl zřítavil;

b) od soudu, když příjmy a výdaje
dobroti nejsou přetíženy, než výlohy na výživu
a vychování. Soud může podle svého uvážení
žadati, aby poručník, takový podával poč.
ní výkaz o hlavním jmění (§ 238. a Dvor. Sekc.
z 1/II 1826. č. 2158. sb. z. n.)

Účty mají se zavřít každým rokem
koncem toho měsíce, v kterém poručník
počítá, pokud soud neustanoví den jiný (§ 207.
pat. z. n. 57.); podat se mají do 2 měsíců potom.
Účtu má se vykázati jmění na začátku
roku správního, jak v inventáři, anebo v podob-
ném účtu se objevuje, potom mají se změny
jeho, příjmy a výdání uvést a podle potřeb
(§ 241. patentu z. n. 1854.) doložiti, na konci má

D^r Štupecký: Právořod. rak.

arch: 21.

se vypočítati zřítavající čisté jmění, udati v čem
záleží, a jak je uloženo (§ 239. v. z. a § 204. pat. z. n. 57.)
Je-li více poručenců je potřeba zvl. sčítají se spolu,
pokud oni, na příjmech a výdáních, stejného po-
dílu nemají (§ 203. pat. z. n. 1854.)

Účet u soudu sborových podduatiz je pří-
semně, u soudu okresních mohou se sčítati jedno-
duché per protokollum učiniti (§ 203. p. z. n. 57.)

Soud má učt zkoumati, a případně předelání
jeho, neb jiné správy naříditi, a účet sprá-
vní schváliti (§ 241. v. z. a § 208-214. pat. z. n. 57.)

Přeba byl účet schválen, opomenutí, nebo omyl,
jež se zvěhly, nemají býti na příjmy, ani pou-
seni ani poručníkovi. (§ 242.)

Přestane býti poručíkem, má poruč-
ník, nejdéle do 2 měsíců podat soud, účet
zavěřejný (§ 262.) Poručník, při skládání účtu
dovolozený, musí nicméně jmění svým zprá-
sobem vykázati. Poručenes z poručnosti vys-
lý může poručíka soudního kladení zavěřeč-

D^r Štupecký: Právořod. rak.

arch: 21.

ného účtu sprástiti (§ 215. pat. z. r. 54.)

Pro učinění pořádnosti vydá se poručníkově listina, kterou se pořádné vedení poručenství potvrzuje, tak zv. absolutorium (§ 262.), listina ta nesprástituje, však poručníka zodpovědnosti z jedování kativého, jež by později, na jeho výslo (§ 262.), ale spouz pozdější, náležijí na pořad práva správného. Jména, kteráž náležá se v rukou poručníkových, musí tento poručěnci bývalému vydati a soudu, v tom se vykázati (§ 263. o. z., a § 217. pat. z. r. 54.) Příběnému poručníku může se z plúšnosti odměna přiměřená přivřknouti, buď roční z usporěných důchodů, ne však přes 5% jejich, a nejvýše 4000 vídeuského šilá, nebo, je malé a jenom málo, nebo nie nebylo lze napočítati, může soud přivřknouti odměnu, na konei poručenství z jmenů poručěncova (§§ 265 a 266 o. z.)

Je-li více poručníků, mohou správu společně vesti, aneb se zvolením soudu rozdělit.

Rozdělení má se vždy tak státi, aby přeči o osobu poručěncova a hlavní vedení záležitosti, věskerných, měl jediný. Byla-li správa rozdělena, zodpověden je každý jen ze své správy. Vedou-li poručěnci správu společně, nebo rozdělí-li ji bez schválení soudního, jsou právi in solidum (§ 210. o. z.)

§ 34.

Přád spoluporučníka.

Spoluporučník má býti jednak spoluporučěnci ve všech věckech poručenských, radou, jde-li o jedování, k němuž přivolení soudu potřebí jest, má spoluporučník žádat mateim spolupodeprati, aneb zvláštív své mizně připrojiti (§§ 212-213 o. z.), k vyřvání soudu, má mu přímo své doložení podati (§ 213.); jednak má spoluporučník k poručěnci správi dohledati a shledá-li nedostátek, má hleděti o jejich nápravu, a podle potřebí soudu oznámiti učiněti (§ 212.), když matka se opět provdá,

má to opovámiti, neručí-li to matka sama
(255 v. z.)

Obsáhlejší povinnosti má spoluporučník,
když byla na něho vnesena správa jmění; má
tu veškeré povinnosti opatrovníka.

§ 35.

Úřad vrchnoporučenský

Úřad vrchnoporučenský je soud, zpravidla
soud okresní, u něhož poručence má své obecné
forum ve věcech sporných. Rozhodování o jistých
důležitých záležitostech, zejména o prodloužení
poručenství a zeizení nemovitých věcí, náleží
soudu zemskému nebo krajskému, dotčeného
obvodu (§ 109^{jin.}) jenom pro poručence, jenž zůsta-
neť je statek český, anebo, jenž později statek
takového nabude, je určen vrchnoporučens-
kým soudem sborový (§ 110 jin. par. 1.)

Činnost soudu vrchnoporučenského
je z toho patrna, co bylo již pověděno, přísluší
mu zejména:

1, aby vyšetřil, a zajistil jmění poručen-
covo, inventurov, a odhadem, a pokud se týče vě-
cí movitých, když bezpečnost toho vyhledává i
záměním (§§ 222 a 223 v. z. a § 92 pat. gr. 1854.)

Inventura a odhad věcí movitých mají se
bez přítalnu, třeba i před zeizením poručníka
vykonati, odhad nemovitostí může se i později
předevzít, a může se i poručiti, by-li cemu
(těchto věcí) jejich z jiných spolehlivých pra-
menů zjistiti (§ 224 v. z. a § 102 pat. gr. 54.) Odhad
věcí nemovitých náleží reální instanci jinak
ale náleží i dohled na správu těchto statků sou-
du poručenskému. Je-li však nemovitost, o ji-
né provincii, aneb v cizím státě, zůstaveno je
příslušnému soudu tamějšímu, aby nad
statkem tím zřídil kurátora.

2, Soud vrchnoporučenský z povin-
nosti své má poručníka zříditi a v úřad ji-
ho uvést;

3, spolupůsobí při správě záležitosti poru-

členů jeho, vyměřuje náklady vychování, přivozuje k manželství poručenceovu, dává schválení neb i předpisů ve všech důležitějších poručenceových záležitostech osobních i majetkových, zejména na všech, které nenáleží k řádné správě (§ 216, 233. o. z.) Soud může přijímat i placení. Poručence, příbuzní jeho i každý jiný, mohou si stěžovati soudu na poručníka, jenž i úřadu svého zneužívá, neb povinnosti svých nekaná, a poručník stěžovati si může na poručence, jestliže by výstupkem jeho vyhovávací moci přitížněniti nedovedl.

4) Soud dohlíží stále na věškerou poručnickovou správu, zkoumá účty počíná a těž počet závěrečný Soudové sborové, při nichž jsou účetní úředníci, mají k tomu pomoci jeho užití, jiní soudové mají se zkoumati pokud možno samy, při účtech oběhových a jiných, při nichž k obhospoběví je, mají užití pomoci kvalifikovaných obdivů odměn ze jmění poručenceova

209-214 o. z. a § 183. notářského řádu z r. 1856.)

5) Soud může poručníka přiměřenými prostředky donucovatími, zejména pokutami i také trestem, ke konání povinností a plnění při každém podniku přidržovati, může mu náhradu škody způsobené uložiti, může, když poručník nezachováva předpisů pro bezpečost jmění a majetku nebo neklade ihotiv, mariditi, aby složil jistotu, může jej i úřadu zbavit (§ 19 pat. z r. 1854, § 237 a 261. o. z.) Po skončení poručenství poručenceových nároků na náhradu náleží již na pořad jednaní sporného § 216. patentu z r. 1854.)

6) Po skončení poručenství má soud poručenci jmění jeho vydati, nepožádal-li poručence do 3 měsíců o vydání jmění, má jej soud vyzvati aby do jisté lhůty tak učinila, kdyby přes vyzvání jenm poručení tak nečinil, přene se toto z pokladny vrotčí do pokladny depositní (§ 217 pat. z r. 54.)

Soud zavede-li by povinnosti svých

vclmoporučenskij, je práv z veškeré škody, poručenici, odtud pašlé, ale toliko podporně, pokud sobiz poručenec na poručeniku nemohl by se hojiti (§ 265) Vedle úředníka práv je stát jako vůbec, vedle úředníků soudních (srov. zákon o žalobě syndikátní z 12/V. 1872 č. 112 ř. 2.)

Soudové mají vešti zvláštní knihy, sirotčí (Waisenbüch) do nichž zapisují se poručenici a vše, co po čas poručenství důležitěho se přihodí, a odkazují se na příslušné doklady, tak aby soud a později i poručenec někdejší, dle potřeby mohl se informovati (§ 207 a 208. o z a § 186, nesponěho řízení.)

P. Opatrovnictví § 30.

Opatrovnictví osobní.

Případy jeho jsou tyto:

1.) opatrovnictví osob na duchu chorých. Nežletilé osoby takové z ustanou pod

mocí otcovskou, nebo poručenskou, jež bude prodloužena (§ 269, 173 a 251), kurátor ustanoví se osobám, jež z moci té již byly vyšly. Lupa zruší se výrokem úřadu opatrovnického, když se zjistí vyšetřováním, že chorý ozdravěl (§ 283.)

2.) opatrovnictví manovratníkův. Opatrovník zřídí se osobě zletilé (§ 173, 251) za podmínek v § 273. ustanovených k oznámení, jež učiniti může každý, zejména i obec. Zruší se dekretem soudu, když manovratník podle vyšetřování vykonaného se napravil (§ 283.)

3.) opatrovnictví hluchoněmých. Jim zřídí se opatrovnické jm, když samy za to žádali (§ 275), a byl-li jim zřízen, pak zajisté zrušitelnost právním činům při nich se obuzuje jako při jiných poručeních a opatrovaných. Sporno je, zda podle obdoby o jiných osobách, jež pro tělesné vadu vešmých opatrovati nemohou, opatrovník zříditi se může. Ratione zajisté obdoby dopouští a neměla tu

ustanovená bytí singularita právě pro hluchoz-
němé. Bez žádosti osob tělesně nedostatečných
opatrovník zřízen jin bytí nemůže (§ 275.) Opa-
trovníctví zrušit se musí k žádosti osoby pod-
lečné (§ 275.)

Prve bylo také opatrovníctví trestanců §
279, ono nemá místa podle novely trestní z
15/XI. 1867 č. 131. ř. z., pokud se týče osob poddyvo-
zenskými odsouzených a pokud se týče osob od
civilních trestních soudů odsouzených nemá
místa podle zákona ze dne 23/V. 1871. č. 45. ř. z. pro
zeměbrance a podle zákona z 25/XII. 1894 č. 1. ř. z. pro
n. 95. pro četníky?

Pro opatrovníctví osobní platí totéž, co
pro poručenství, pokud se jen vůbec hodí (§§ 280-
282 o. z.) Důvodem vech poručenských je též
okresní soud, u něhož opatrovanec má své fo-
rum pro věci sporné, o zřízení a zrušení opa-
trovníctví rozhodnouti však je navrženímu
krajákému, neb zemákému soudu (§ 109. j. moc.)

Opatrovníctví vyhláší se ediktem (§ 273 o. z. a §
184. patentu z 9/VIII. 1854. č. 208.)

§ 37.

Opatrovníctví věcné.

1. Opatrovníctví pro určité jednotlivé
záležitosti osob pod moci otcovskou neb poručens-
kou, či opatrovníckou postavených zřídí se:

a) nemůže-li dítě otcem, neb poručíkem
bytí zastoupeno: tak, když cizinec potřebie po-
volení ku smatku opatřiti si nemůže (§ 57.) když
poprvá se otcovství, nebo v případě předčasného
provdání matčina poprvá se a pochybnost je,
kdo je otcem (§§ 158 a 121 o. z.)

b) když interese otce a dítěte, nebo pa-
ručníka a poručence a d, anebo interese dě-
ti a poručencei pod moci téhož otce či paruč-
níka postavených mezi sebou v záležitosti jis-
té se protívají, tak zejména, když nastává jed-
náni mezi rodiči a dítětem, nebo poručí-
kem a poručencem, opatrovníkem a opatro-

vancem (§ 271), nebo když nastanou tu spory mezi dětmi téhož otce, nebo poručenci téhož poručníka (§ 272; k tomu celému prov. § 27 p. 3. r. 54.)
 Při kollii více dětí, neb poručenců, nemá otec či poručník zastupovati žádného, nýbrž pro každé má se ustanoviti kurátor. Na případ, že při ustanovení toho nesluší obmezovati (§ 27 patentu z r. 1854.)

Dále řídí se opatrovník vedle poručníka:

- a) pro statek v jiné provincii, lézíci (§ 225.)
- b) pro ostatní jmění poručence, když otec ustanoví poručníka pro část jmění (§ 209 a 9.)

2. Opatrovnictví celého jmění. Případy jeho jsou:

- a) opatrovnictví osob, které vykonaly slavné sliby, řeholní (§ 182 pat. z r. 1854.)
- b) opatrovnictví pozůstalosti. Souč. pozůstalostní řídí opatrovníka z moci přímé, a z zastoupení a správě (§ 219 pat. z r. 54.) pozůstalosti, když dědicové jsou neznámi anebo

známi, dědicové k pozůstalosti se nepřihlašují (§ 128 patentu). Dále řídí se k uspravě pozůstalosti opatrovník, na žádost dědiců, věřitelů, kteří si vymohli beneficium separationis (§ 812 a. 7.) aneb k žádosti dědicové, když pozůstalost odkazy ježová žena (§ 690.) Konečně:

e) správceství konkurzní, o něm viz čtení o konkurzním právu. K tomu řadí se:

d) vnučení správceství, neboli správceství při vnučení správě (§ 97. a násled. ex. ř.) a opatrovnictví k dobytí pohledávky zabavené podle §§ 297, 310, 314, 315 ex. ř. idem.

3) V § 276. všeobecně je ustanoveno, že osobám nepřítomným, jež neznají, či neznají svého zástupce, a i částí řízení, neznámým, nějaké právo záležitosti jmenovati se má opatrovník, jestliže by

- a) práva jejich, o nebezpečí přišla, nebo
 - b) něčí práva, v běhu věci byla stavena.
- K téhož § je zřejmo, že nepřítomným i

není se toliko ti, o nichž není se, kde se zdržívají, nýbrž vůbec ti, kdo nejsou na místě, kde přítomnosti jejich je potřeba. Z historického vývoje i zákonná ustanovení o jednolivých případech zvláštních vedou k tomu, že nemá se ustanoviti opatrovník již proto, že někdo je nepřítomen a práva jeho vydána jsou nějaké řízení; ve sméru takového zákona poskytuje nepřítomným ochranu jinými prostředky: prodlužuje, nebo staví promlčení jejich práva a vydržení proti nim běžící (§§ 1475 a 1496 o. z.) Sluší tedy mít za to, že také nepřítomní, miněni jsou jen jako účastníci záležitosti, o nichž na soudu nebo zajisté třeba před správním úřadem se jedná.

Opatrovník ustanovuje se nepřítomným v dědicím řízení pozůstalostním (§§ 77 a 131. pat. z. r. 54.) dále k domovním soudním spisům (§§ 116 a 121 soudního řádu, § 174. exekučního ř., § 111 konkurzního ř.) i jiných předních vyří-

šení, jež nepřítomní mají obřezeti, k zastoupení uprchlého dlužníka v řízení o vyhlášení konkursu (§ 74. konk. ř.), v zastoupení nepřítomného při stanovení výměnek Dražebních (§ 162. exek. ř.), v zastoupení nepřítomného v řízení cílícím k prohlášení jeho za mrtva nebo k dokazování smrti jeho (§§ 6 a 16. zák. z 16. 3. 20.

Příklad opatrovnictví pro neznaméní účastníky jistého jednání je: opatrovnictví neznaméného odporce v řízení k pojistění dílků v l. § 386. soudního řádu, sem dále náleží opatrovnictví polomstva při fideicomissu (§ 630 o. z., §§ 78, 227-229. patentu z r. 1854.) a při fideikomissární substituci, neb jiných nařízeních, na případ polomstva nenarovného (§ 78. patentu z r. 1854.)

K případům, kterých řadí se opatrovnictví účastníkům jistého jednání, jímž zastoupení se nedostává, jako opatrovnictví plodu počátečního a ještě nenarovného, alymu zach-

vána byla práva připadlá (§ 274.) Dale opatrov-
 níctví pozůstalosti legáti ku sparui s učiřitelstvem
 pozůstalostním (§ 3 Moz. a § 155 soud. ř.) opatrov-
 níctví osob procesní způsobilosti; z dítupce
 potrádajících k vůli předsevzetí příušého, ikomu
 procesního dle § 8 nov. soud. řádu.

Opatrovníctví účastníků neprávých
 neb zastoupených jsou:

a) opatrovníctví k společnému zastou-
 pení majitelů dílčích dluhopisů majitelů věd-
 ěcích a inderovatelných, ustanovené záko-
 nem z 24/IV. 74 č. 49. ř. z. Vedle téhož zákona ve-
 mohou v záležitostech, jež týkají se společných
 práv majitelů dílčích dluhopisů, jednotlivé
 majitele samostatného práva také platnosti
 přiváděti. Ustanovuje se tudíž opatrovníci:

a) k žádosti majitele některého aneb k žá-
 dosti orgánu konajícího dohled státu na pod-
 ník dluhopisů by vydávající (t. j. zmiě pans-
 kého komissare), když by práva majitelů pro
 J. Skupěcký: Právo, rod. rak. arch: 23.

nedostatek společného zastoupení jich byla
 ohrožena.

β.) když by práva jiného ve věnu, během byla
 stavena, k žádosti jeho (čl. XXIV. úvod zák. k. ex. ř.)
 aneb v řízení exekucním i soudu exekucním.

Neběží-li pouze o zpravení majitelů dluhopi-
 sů o zápisu, nebo výmazu zástavního práva,
 vyhláší se zřízení opatrovníka ediktem. Je-li
 podle toho, co bylo podnětem k zřízení opatrov-
 níka zjevo, že opatrovníku bude přebráti
 jednání, které pro důležitost, nově schválené
 úřadu opatrovníckého vyhledává, má úřad
 podle zákona ze dne 5/XII. 1877. č. 111. ř. z. volati
 majitele dluhopisů ediktem ke pohlízi, v níž
 by byli vyslyšeni, a zvoliti 3 důvěrníky a 3
 náhradníky jejich. Důvěrníky ty, má opa-
 trovník ve všech důležitějších věcech vyslyšeti
 a oni mají jej nadov podporovati a v záleži-
 lostech jim obstarávaných stálov předomest
 si zachovati. Opatrovník zakrocuje u úřadu
 J. Skupěcký: Právo, rod. rak. arch: 24.

opatrovnického oschválení, má mu vyjádření jejich předložit. Pokud může k žádosti, opatrovníka nebo i z moci úřední, v záležitostech, takových svolati, schůzi majitelů.

b) opatrovnictví majitelů listů zástavních, nařízené zákonem z téhož dne 24/IV. 1874 č. 48. Opatrovník, se jim zřídí:

a) z moci úřední, když na jmění, ustanu listy ty vydávajícího, uvalen, bude konkurs, nebo k žádosti, vládního komissáře, jenž před majitelů za ohrožená, pokládá, když vede se exekuce na objekt, k jistotě jejich, ustanovený.

b) když práva, věci, pro nedostatek zastavpení, týkají majitelů, jsou, stavena, k žádosti jeho.

Opatrovník, takové, platí, co ustanoveno, o opatrovnicku, dílcích, Dluhopisů, prve zmíněných; vztahuje se na, toto opatrovnictví, i zákon z 5/XII. 1877 č. 111. o Důvěrných, a, chroni, až, k, pení, majitelů, Dlužníků, upisů.

c) opatrovnictví, k, vymožením, k, rukou,

ho zápisu, zástavního práva, pro železniční, priority, když podnikatelstvo, železniční, ve lhůtě, od, vládního, komissáře, položené, nezakročí (§ 49, zákona z 19/V. 1874 č. 70. n. z).

Pokud, není, předpisů, zvláštních, platí, také, pro, tato, opatrovnictví, všeobecná, ustanovení, zákonníka, občanského, o opatrovnicku (§§ 281, 282, obč. z.; § 6. zákona z 24/IV. 1874 č. 49.) Dvor. Dekret z 18/VIII. 1800. č. 503, je k opatrovnictví, majetkovému, při, nichž, jde, o, vyhledávání, práv, mají, být, povoláni, advokati, sluší, považovati, občansk. zákoníkem, za, zrušený, ovšem, §§ 281. a 199. o. z. celkem, s, tím, směrem, vedou.

Správe, konkurzní, podstaty, a, správce, při, správě, v, nuce, zákon, k, opatrovnicku, neřadí, a, o, nich, mají, k, vůči, platnost, zvláštní, ustanovení, o, nich, dána.

OBSAH.

Stránka

I.

Právo manželské.

§ 1. Zákony o věcech manželských.....	3.
---------------------------------------	----

A.

Převik manželství.

§ 2. O kasnoubení.....	5.
------------------------	----

§ 3. Smlouva manželská.....	8.
-----------------------------	----

§ 4. Překážky manželské.....	9.
------------------------------	----

§ 5. Jednotlivé zákonné překážky, které osobě nějaké jsou na závadu, aby manželství mohla uzavřítí:.....	12.
--	-----

1) Šílenost a blbost.....	12.
---------------------------	-----

2) Neospělost.....	12.
--------------------	-----

3) Nedostatek věprávnosti.....	13.
--------------------------------	-----

4) Nemožnost fyzická.....	16.
---------------------------	-----

5.) Osouzení k trest. žaláři.....	16.
-----------------------------------	-----

6.) Svazek manželský.....	17.
---------------------------	-----

7.) Překážka katolicismu.....	18.
-------------------------------	-----

8.) Vyšší věci a sliby řeholní.....	19.
-------------------------------------	-----

9.) Culus disparitas.....	20.
---------------------------	-----

10.) Příbuzenství.....	21.
------------------------	-----

11.) Jochuoství.....	22.
----------------------	-----

12.) Uzoložství.....	22.
----------------------	-----

13.) Zavraždění manžela.....	23.
------------------------------	-----

14.) Spoleviná na rozloučení.....	23.
-----------------------------------	-----

§ 6. Přivolení k manželství.....	24.
----------------------------------	-----

§ 7. Obřadnosti smlouvy manželské.....	31.
--	-----

A. Forma církevní.....	31.
------------------------	-----

B. Forma občanská.....	39.
------------------------	-----

§ 8. Zpovědi manželské.....	42.
-----------------------------	-----

§ 9. Osvižení překážek manželských.....	44.
---	-----

§ 10. Manželství neplatné.....	49.
--------------------------------	-----

B.

Zrušení manželství.

§ 11. Zrušení manžel. křesťanských	59.
§ 12. Zrušení manžel. nekřesťanských	63.

C.

Účinky manželství

§ 13. Normální účinky manželství	65.
§ 14. Rozvod od stolu a lože a modifikující	70.
§ 15. Účinky jeho	
§ 15. Účinky manželství po zrušení jeho působící	75.

II

Majetkové právo manželské a poměr mezi rodiči a dětmi.

D.

Osmlovách svatebních.

§ 16. Pojem a všeobecné zásady	77.
§ 17. Věno	83.
§ 18. Obvěnění	91.

§ 19. Dar jitrní	94.
§ 20. Správa a požádání jméno manželčina	95.
§ 21. Společenská svazek mezi manželi	96.
a) na případ smrti	99.
b) mezi živými	104.
§ 22. Plas vdovský	105.

E.

O poměru mezi rodiči a dětmi

A. mezi rodiči a dětmi manžel.

§ 23. Vznik a závazek jeho	106.
§ 24. Práva a povinnosti rodičů a dětí	111.
§ 25. Mra otcovská	100.

B. mezi rodiči ad. nemanželskými

§ 26. Vznik a závazek jeho	121.
§ 27. Právní účinky poměru téhož	125.

C. Legitimace

§ 28. O legitimaci	129.
1) legitimace zákonná	129.
2) " naprotorním svatkem rodičů	132.
3) " per rescriptum principis	133.

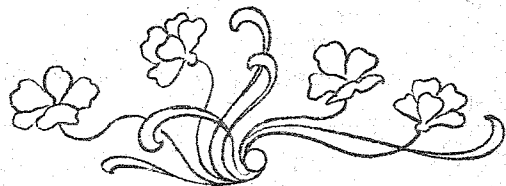
D. Adopce a schovanství.

§ 29. Poměr adopční	135
schovanství	141

III.

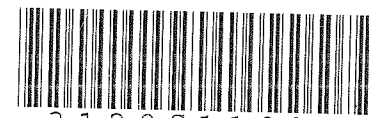
Poučerství a opatrovnictví

§ 30. Pjsem jejich	142
A. poučerství	
§ 31. Přiznání poučerství	145
§ 32. Zrušení poučerství	153
§ 33. Úřad poučerství	159
§ 34. Úřad spolupoučerství	171
§ 35. Úřad vchvopoučerství	172
B. opatrovnictví	
§ 36. Opatrovnictví osobní	176
§ 37. opatrovnictví věčné	179

REV15

ÚK PrF MU Brno

3 1 2 9 S 1 1 0 3 3

101